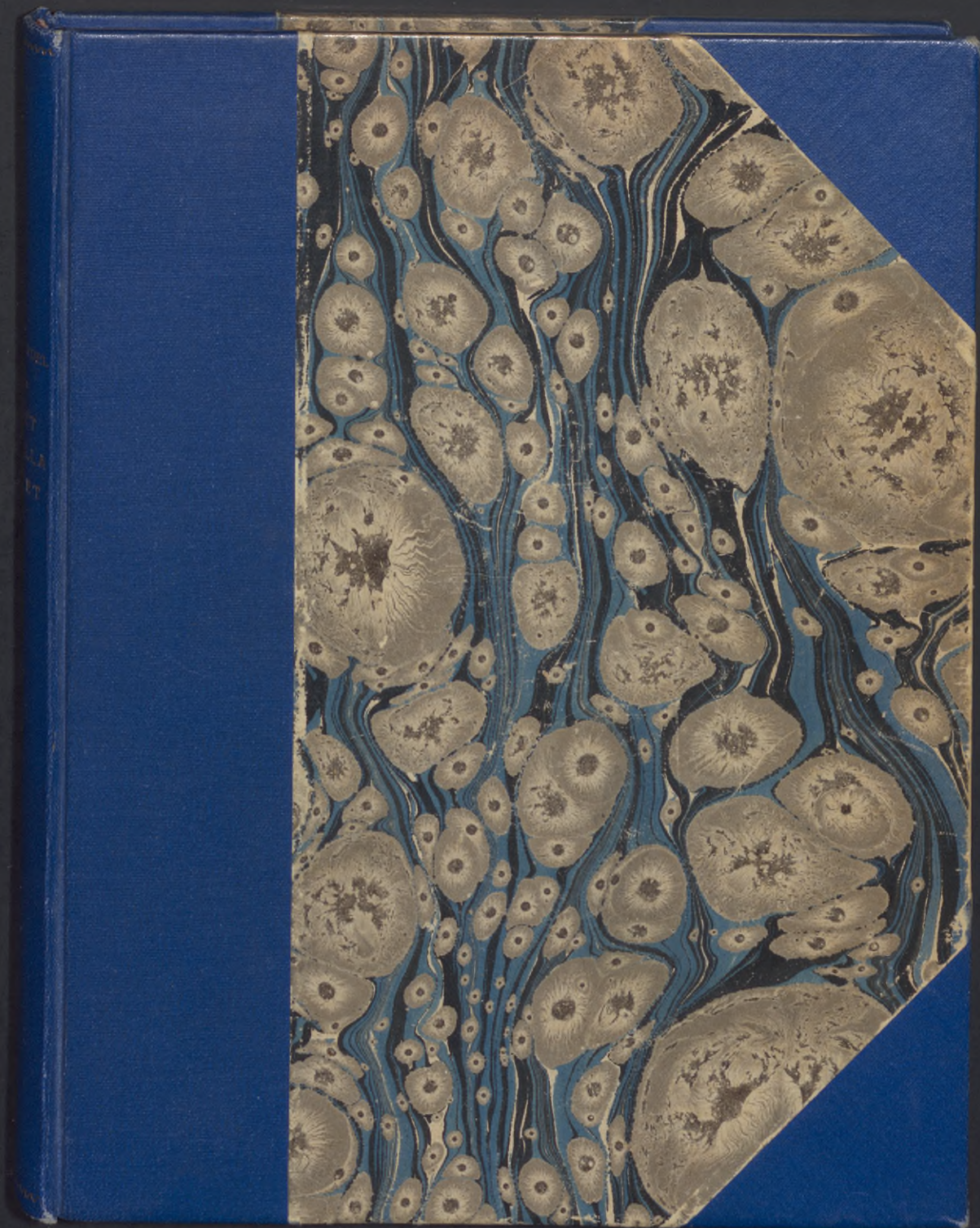

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

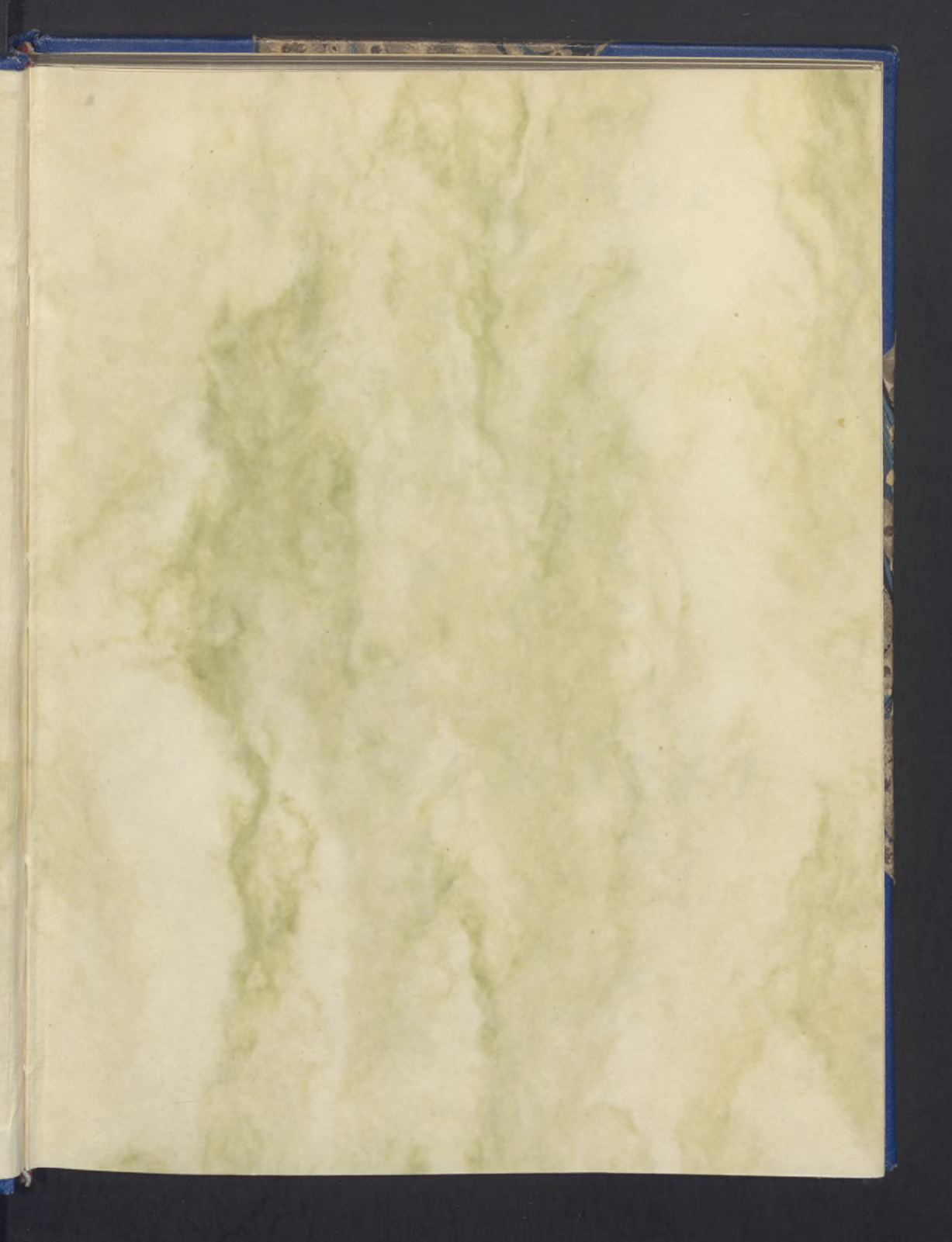
This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

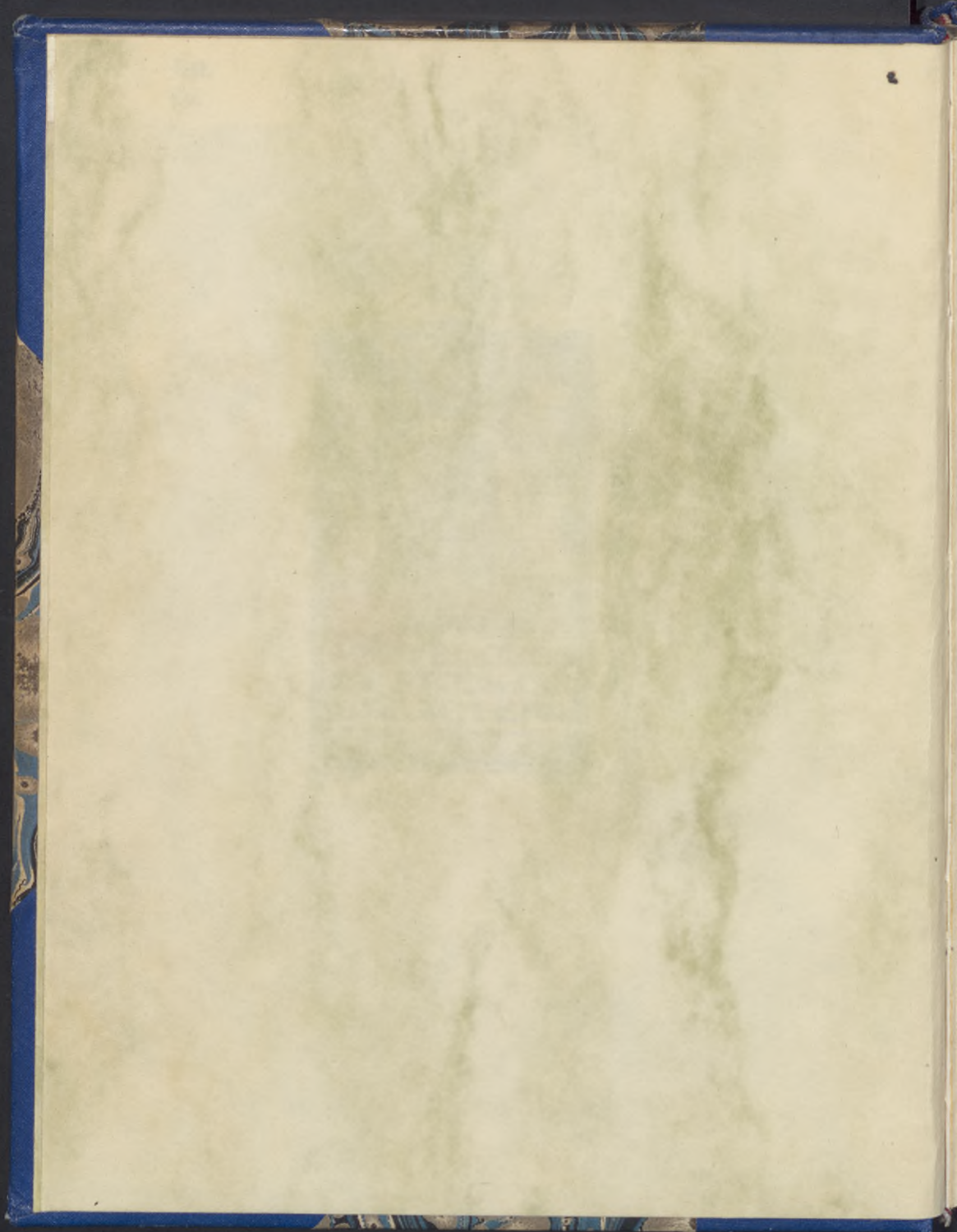

Litt.
Sv.

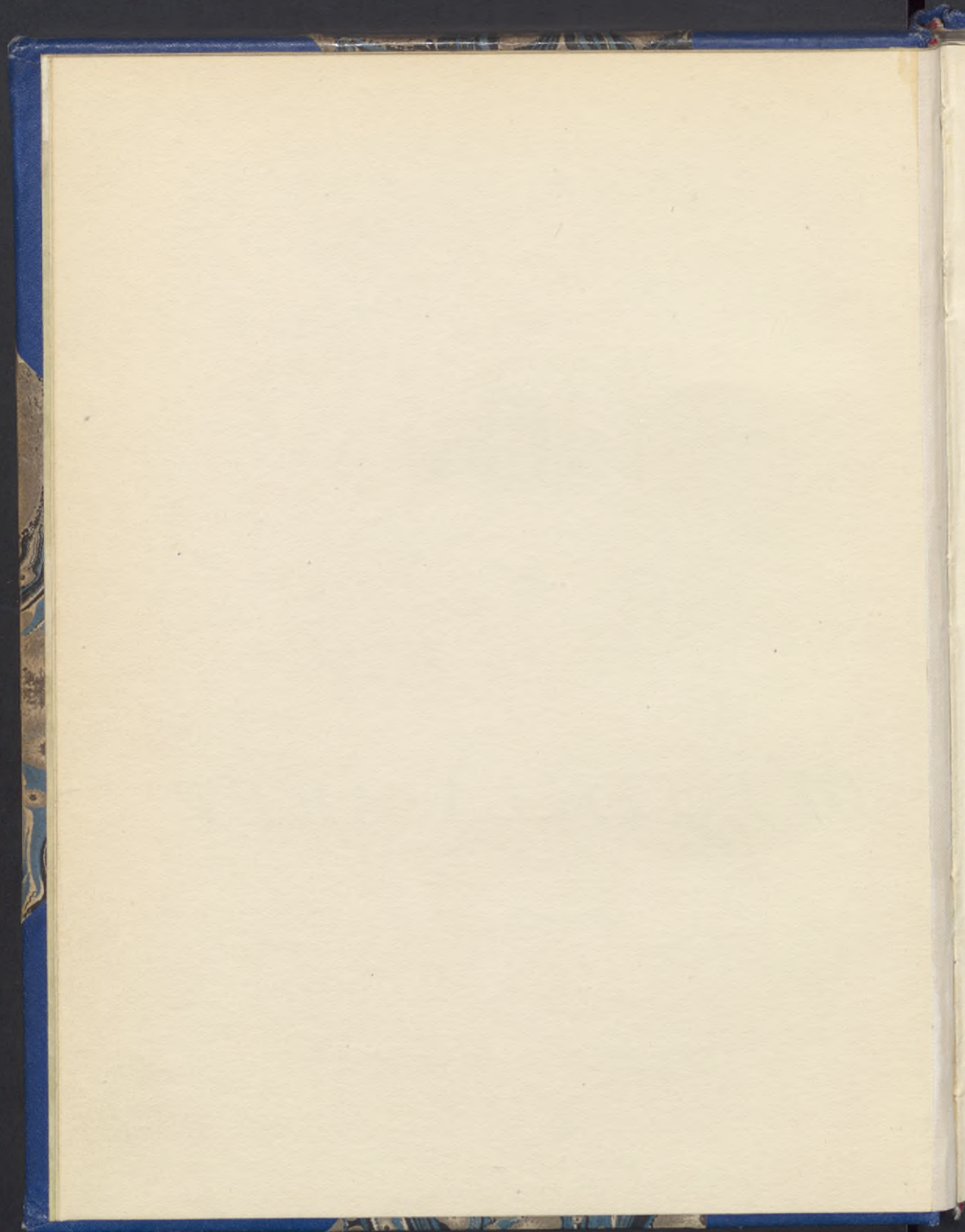
RAGNAR JÄNDEL

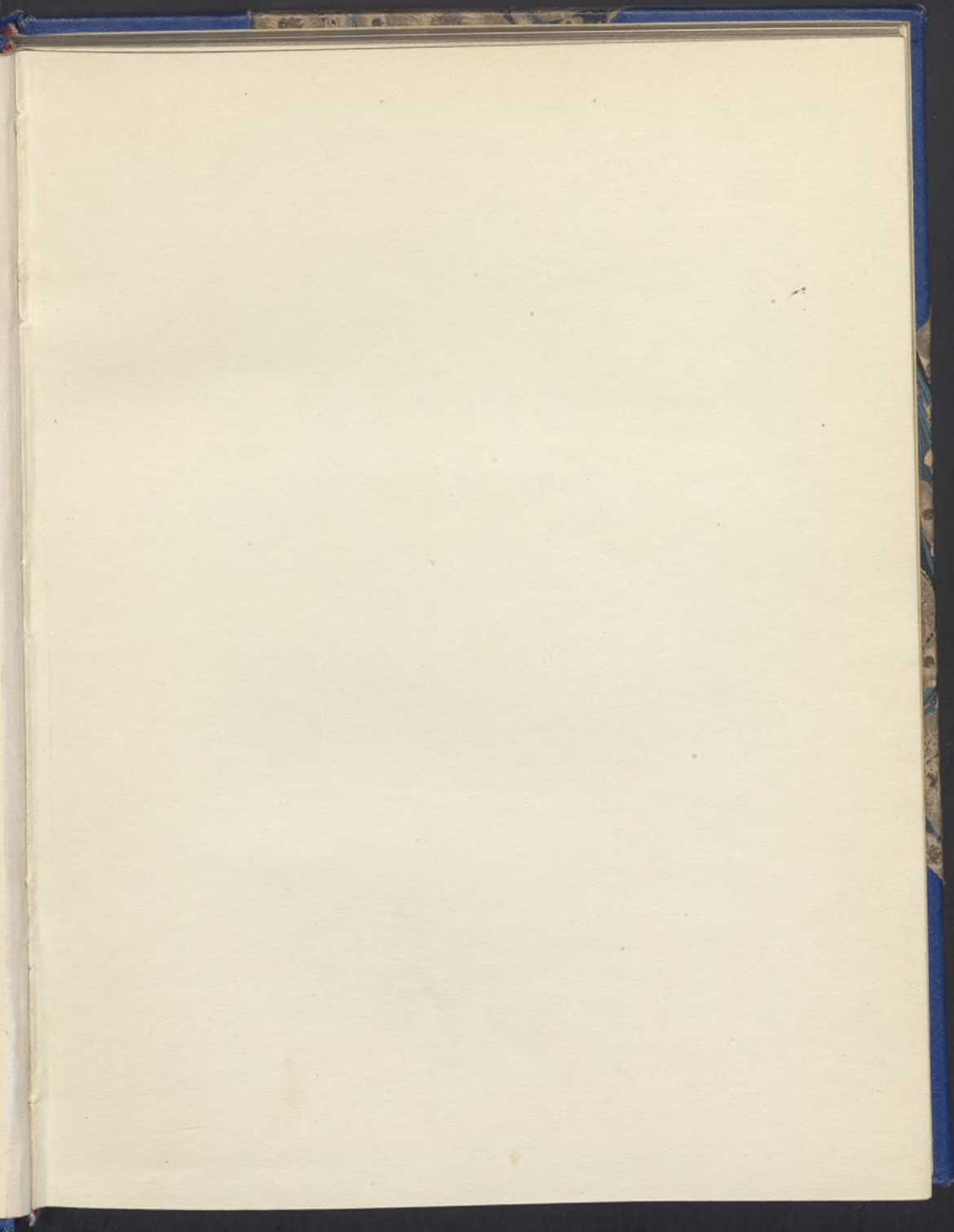

DET STILLA ÅRET

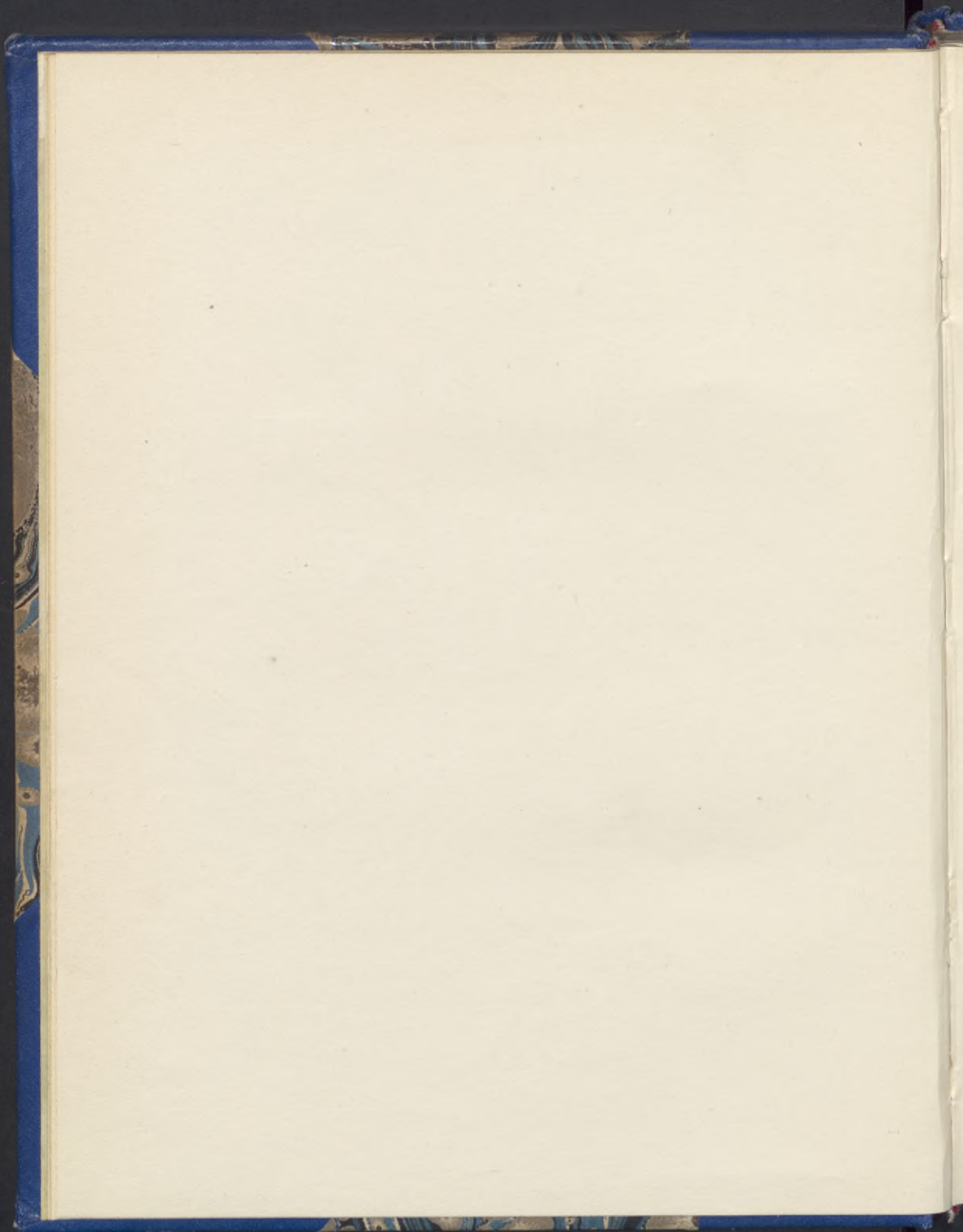

STOCKHOLM • TIDENS • FÖRLAG •

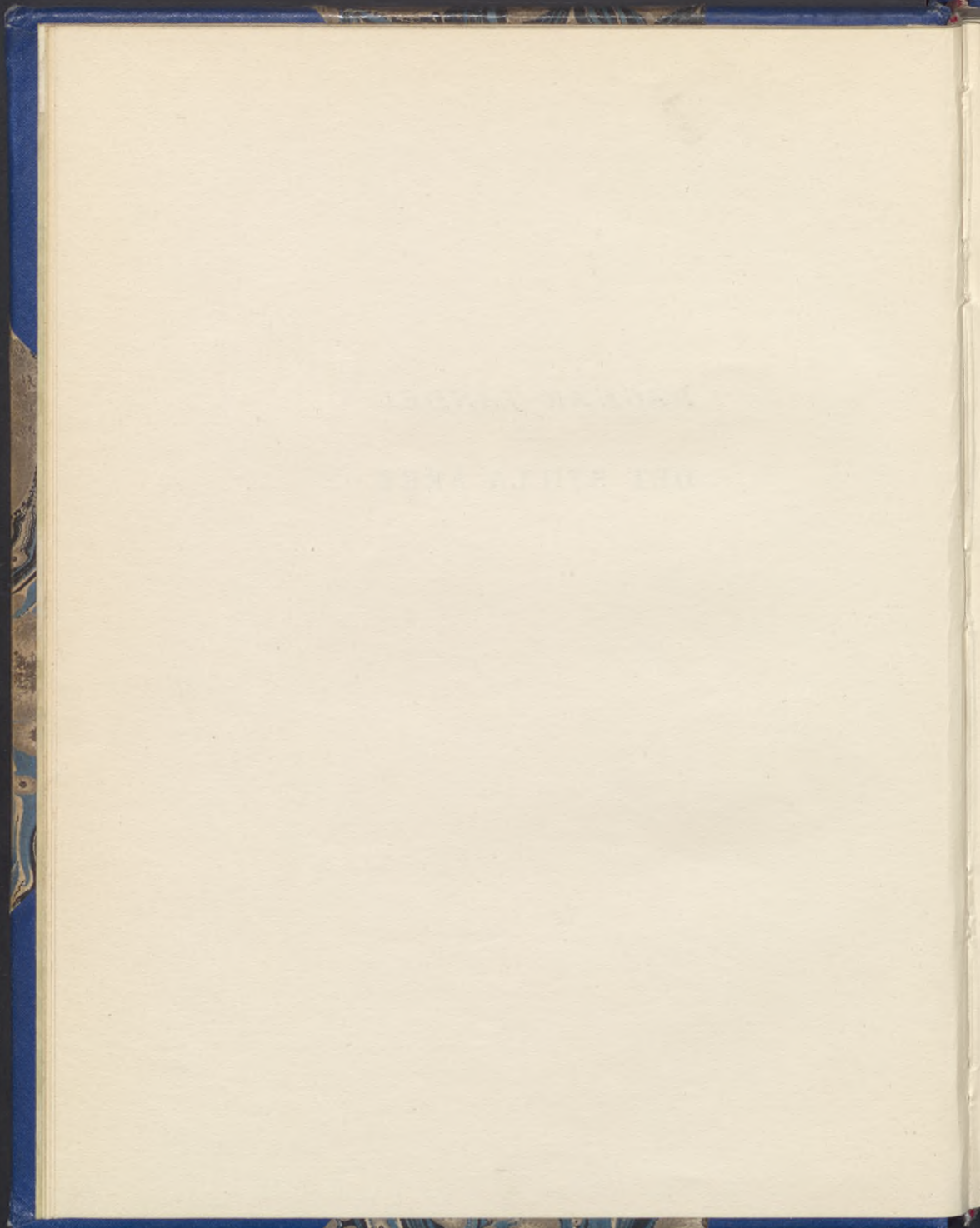

RAGNAR JÄNDEL

—

DET STILLA ÅRET

RAGNAR JÄNDEL

DET STILLA ÅRET

BLAD UR DAGBOKEN

Stockholm

TIDENS FÖRLAG

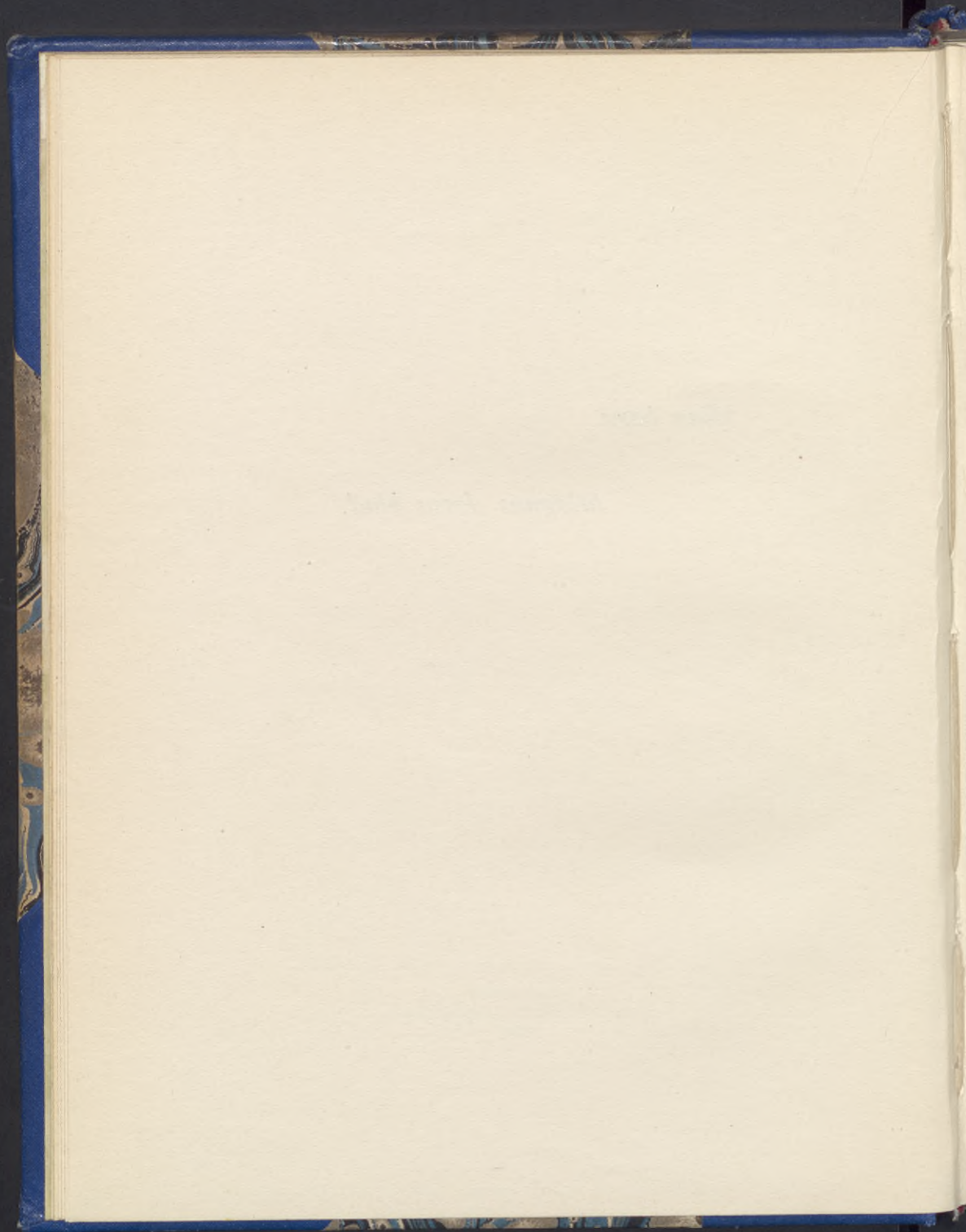
1923

STOCKHOLM
DIT STILLA ÅRET
FRÖDLE BAROKK

STOCKHOLM
BOKFÖRLAGS-A.-B. TIDENS TRYCKERI
1923.

Mina barn

tillägnas dessa blad.

Mitt barn, om du ditt liv
vill leva rätt och väl,
gå genom världen fram
med morgon i din själ.

Allt öppnas då för dig
i himmel och på jord.
Allt känner väl igen
ditt enkla lösenord.

Om sorgen sätter hårt
över ditt bröst sin häl,
stå upp och smärtan möt
med morgon i din själ.

Fast mörka rosor gro
i ljusa blommors flock
— se, det är sommar än,
och se — det blommar dock!

Då tidens stormar slå,
stå stark, stå ung likväl.
Gå genom tvivlets storm
med morgon i din själ.

Ty det i nattens bann
du icke klart kan se,
skall lugnt i morgonljus
ur tusen ögon le.

Om giftet i ditt blod
din andes styrka stjäl,
drick djupt, drick djupt, mitt barn,
in morgon i din själ.

Var mörk och dunkel brunn
blir renad och blir ny,
då himmeln ser dit ned
ur morgongyllne sky.

Det eviga ej hör
till den, som är dess träl. —
Gå genom tiden trygg
med morgon i din själ.

Här är det stilla, här är det gott att bo. Jag har varit ute i dag och strövat vida omkring. Det är vinter ännu, men här är ändå mycket att se och glädjas åt. Överallt slingra sig vackra och äventyrliga stigar hän.

Jag går hemåt, då stjärnorna börja tändas. Här och där ligger en stuga, vars fönsterrutor blänka fram mellan de bruna träden. Där inne bo människor — människor, som födas och dö och utkämpa sina tysta strider, dem ingen känner eller anar. I kväll förefalla de mig sällsamt heliga, dessa människoboningar.

Men jag hör det klara och glada sorlet av en bäck, och jag slår upp mitt öga och tänker —: se, jag är hemma. Jag ser in genom fönstren — ja, där är ju hon, min hustru, hon lutar sig just ned över den minstas bädd, och de två andra barnen leka och glamma friskt. Och där sitter ju min moder och läser i den stora boken — hennes huvud är litet, nästan som ett barns, och ansiktet har en stilla, silverljus glans. Det står blommor invid fönstret, och ett ljus brinner på mitt bord.

Jag står här liksom överraskad. Det förefaller mig, som hade jag gått mycket långt, gjort en farlig och förvirrande vandring. Här är det ju så ljust och stilla — skulle jag höra till här, skulle detta verkligen vara mitt? —

Vandrade jag icke nyss framåt på en mörk och frusen väg under kalla och oförsonliga stjärnor? Bar jag inte en löjlig och skrämmande börda, som jag aldrig vågade hoppas att bli kvitt? Hade jag inte ett öppet sår, varur blodet oupphörligt droppade ned i den frusna snön? Och dignade jag icke nyss ned vid vädkanten, liksom diktaren snyftande i ångestfull övergivenhet:

O Herre, jag är mycket trött,
o, Herre, skänk mig vila . . .

Men allt detta har varit. Jag har slutit fred med vägen, stjärnorna skrämma mig icke mer, och min börda har blivit lättare att bära.

Det är stillhet och ensamhet omkring mig, men icke en ensamhet till förtvivlan utan en ensamhet till frid.

Dock — det är icke sant, att jag här lever allena med mig själv och för mig själv, ty jag ser dagligen människor omkring mig och bor mitt ibland dem. Kanske lever jag här starkare med i människornas liv, än då jag i yttre måtto stod mitt i vimlet. Den som har ögon, han ser. Och var finnes väl ett ställe på denna jord så ensligt, att man där likväl icke skulle stå omgiven av det levande livet? Väl är det sant, att mycken mänsklig kärlek synes gå till spillo, liksom långsamt bortdöende i ett mörkt fängelse. Men kärleken frigöres icke lättare i hopen än i avskildheten, icke lättare i en stor stad än i en liten by med några få stugor. Människohjärtat ser icke ut att vara friare i vår tid, än i de tider som gått. Var helst en människa är, där är världens centrum, och ingen lever så avskild, att han icke stundligen runt omkring sig finner levande föremål för sin kärlek. —

Prisad vare stillheten, ty stillheten det är den sanna friheten! Likväl är det icke den yttre stillheten, som är det

mest betydelsefulla, utan den inre; den förra är tillfällig och av skiftande värde, men den hela och sanna människan välver, var hon än går fram, en rymd av tystnad omkring sig. Endast under denna rymd kan man i sanning leva *med* allt. Man lever skapande, säger konstnären. Man kan söka, man kan överväga och urskilja. Man förnimmar de avlägsna rösterna, som vore de nära, och de nära, som vore de avlägsna. Och man ser och finner så mycket, som man annars aldrig lägger märke till. —

Ja, för mig har allt förändrats, blivit annorlunda än jag trott och väntat...

Och dock — då jag nu blickar tillbaka, synes det mig, som hade jag hela tiden sakta vandrat hän mot samma mål, liksom natten sakta går mot morgonen och liksom flodens vatten genom fall och slingringar omärkligt närmar sig havet.

Det var dock samma stjärnor, som lyste över min barnoms sorgsna lek och min ynglingatids brännande längtan. Jag har vandrat på en smal spång över ett bråddjup, och ännu är jag icke framme, men min gråt har stillnat, jag bannar icke mer. Jag går lättare, jag känner mig så ljuvligt obekymrad, och liksom mitt ansikte klarnar av mitt leende, så ler natten mot mig och ljusnar stilla. —

Ungdomsvänner och kamrater skriva till mig och tala förvånade ord om min "omvändelse". Själv förstår jag icke detta riktigt, ty för mig är det, som hade jag hela tiden fortsatt framåt på samma väg. Var det icke ljuset, som vi alla sökte, var det icke det, som vi alla vände oss till? —

Den vägen som jag gick var *min*, den måste *jag* gå, den var den enda för mig. Vägens mitt eller slut är icke alldeles som dess början, men början och slut hör dock samman.

En människas kärlek, hennes innersta idé, är väl alltid densamma och söker alltid detsamma, men den blir med åren rikare och mera erfaren, och måste ibland ikläda sig ny dräkt och skaffa sig nya och dugligare verktyg. Människans livsidé är som trädets rot — den kan icke förstöras, utan att trädet förtorkar och dör. Men hennes ord och "åsikter" äro som löven, de slå ut, de falla, och det kommer nya efter varje vinterperiod. Och allt efter som roten tränger djupare ned i jorden, växer trädet, och så länge det växer, blir dess krona vidare, friare och rikare. —

Men om jag icke känner till någon "omvändelse" i den meningen, att jag skulle kunna peka tillbaka på en viss dag eller ett visst år och säga: *då* hände det, då blev allt i ett slag såsom nytt, då såg jag den syn, varigenom mitt hela liv riktades in på ett nytt mål och varigenom det blev mig möjligt att leva, så minnes jag dock vissa tider, vissa dagar och nätter framför andra — tillfällen då skiljemurar ramlat och källor brustit upp . . . den ena då, den andra då . . .

Bland dessa tillfällen är det en natt, som står särskilt tydlig och levande för mitt minne:

Fattig, utblottad, hade jag kommit till en främmande stad, där jag ingen kände, och fått arbete där. Jag började mitt arbete, och ehuru det var vinter bekymrade det mig ej mycket, att jag ej visste, var jag skulle få husrum över natten. Jag var ung och härdad — så gick jag ute den första natten. Den andra dagen tänkte jag: i kväll knackar jag på någonstades, likgiltigt var, kanske finns det i denna stad hundra vänliga själar, som gärna skulle vilja ge mig tak över huvudet — i nödfall kunde jag gå till polisen . . .

Men då kvällen kom, kände jag mig alltför trött, och det bjöd mig emot att uppsöka människor. Jag försökte — liksom för att öva mig! — tala för mig själv, men rösten darade och stockade sig. Jag kände mig alltför ömklig och löjlig. Och jag tänkte: det har ingen hast, jag kan vänta ännu någon timme, kanske är det alldeles för tidigt, att komma till folk och begära natthärbärge. Jag gick ute på gatorna ännu en god stund, tills jag fann, att folkströmmen började bli tunnare — nå, det hade alltså blivit sent, och jag hade försummat mig. Så gick den natten liksom den första.

Och den tredje kvällen kom och förgick — jag minns knappt hur. Ju tröttare jag blev, ju svårare var det mig att övervinna min skygghet och fatta ett beslut. Och fönster-rutorna tycktes mig överallt lysa med ett allt mer främmande och fientligt sken.

Jag gick ned till järnvägsstationen, lade mig på en bänk i väntsalen och föll i sömn, men blev straxt väckt av en tjänsteman, som förklarade, att den skulle stängas. Jag gick ut, det var kallt och järnvägsuret visade att det led mot midnatt. Först då började jag på allvar lida av min belägenhet, jag kunde inte längre resonera med mig och göra mig föreställningar — allt stod liksom stilla i isande kyla. Jag visste, att jag dagen efter skulle få pengar, men tanken tröstade mig ej det ringaste. Jag kände ingenting annat än en glupsk och oresonlig längtan efter värme och vila. Jag

gick i onaturlig brådska genom gatorna, liksom för att påskynda tidens obarmhärtiga långsamhet. Jag satte mig, som det föll mig in, än det ena, än det andra målet före — avlägsna ställen i utkanterna — och beräknade en viss tid för att hinna dit. Men ständigt blev jag bittert besviken — aldrig ville tiden följa min beräkning, min långa, pinande vandring föreföll mig gäckande fåfång. Ingen, som icke själv upplevat det, kan fullt föreställa sig den förfärliga, kvävande *trögheten* i en sådan natt, den hemlöses vanmäktiga vända under denna tröghet och hans skälvande avund mot dem, som i sina varma bäddar få sova bort nattens långa timmar.

Dunkelt erinrar jag mig nu, att jag slutligen, sent på natten, sjönk ned på en bänk i en av stadens parker. Där gled jag, trots kölden, in i en av frosskakningar avbruten pinsam dvala, till dess en nitisk poliskonstapel drev mig upp från detta viloställe. Så började jag åter min vandring... Det var ännu icke morgon, staden låg i ett skälvande gryningsdunkel.

Då jag väl hade kommit i rörelse på nytt, hände något inom mig, allt blev med ens annorlunda än förut, jag vet ej hur...

Fastän kölden nu var mera bitande än någonsin, kände jag, hur stelheten sakta upplöstes, och hur blodet började strömma friare och varmare genom mina ådror. Min gång blev plötsligt lätt och spänstig, och jag kände en underbar,

befriande lätthet i huvud och lemmar. Jag förnam icke längre tidens tröghet och tryck, det var, som svävade jag ut i en öppen rymd, vitt ut — — — ut bland stjärnor och skyar, ut över dunkla djup av mörkt brusande vatten. Det var, som såg jag ett ögonblick *allt* — — — Jag vandrade mitt i Evighetens stad, ett ord brände på min tunga — ett ord, som då föreföll mig helt främmande — ordet Gud. I detta ord samlade sig allt, och det borrade sig långsamt men med blixlik kraft in i mig.

Jag hade väl förut haft besläktade upplevelser, men mycket blev mig med ens klarare än tillförne; många bundna tankar kommo i rörelse och drogo sig samman. Det var en vårbrytning, en islossningstid, då alla rännilar och bäckar fingo liv och porlande och dansande strömmade ner mot samma flod. Aldrig skall jag glömma dessa bistra, sällsamma gryningstimmar...

Livets *glädje* grep mig, livets förkrossande storhet gjorde mig glad, spänningen, äventyrligheten i att leva befriade mig. Just det äventyrliga i att sväva i denna oerhörda rymd, att stiga och att vara färdig att falla ned i de tigande djupen — örnens maktkänsla, fågelungens skälvande värnlöshet — kom mitt hjärta att ropa av glädje —: jag stiger, jag faller — *jag är*, jag är något av allt det som är. En tanke låg stor och tung över mig: *ingen människa har någonsin rätt att klaga över sitt liv.* —

Denna tanke hade jag förut mött, men jag hade gått förbi den, som man glider förbi en tom fras. Nu stod den ny och vårlig för mig. Hela livet stod i denna vårliga glans — jag kände det, som hade jag snuddat vid ett dolt ljuscentrum. — — —

Genom alla ting gå hemliga flöden av kärlek, detta kände jag då med hela min själ — en kärlek, som är över oss, omkring oss — en kämpande god vilja, skönjbar i alltings samspel och i skönheten, som vi förnimma eller ana. Gud är kärleken, och Guds kärlek är skönhet; det sköna är oss städse nära, då vi se och då vi icke se, då vi vilja ont och då vi vilja gott. Guds kärlek är i allt, kämpar i allt, vilar i allt och har gott om tid. Liksom avsiktslöst uppfostrar den och danar, evigt ung och bekymmerslös lyfter den allt från tid till tid, från rymd till rymd, till högre och högre jämviktsplan — uppåt, uppåt genom evigheters evigheter — —

Jag har tagit in hasselkvistar och ställt på mitt bord. I dag då jag vaknade, voro de gyllene hängena redan utslagna — då jag öppnade mitt öga stodo de där, dallrande i det vintervita morgonljuset, som hade de redan länge väntat, att jag skulle vakna och se. Det var som om Våren själv stått vid mitt fönster och viftat en hälsning med sin späda, vackra hand . . .

Men också Vintern är värd att älska, hur kall och obarmhärtig den än kan synas oss. När den ljuva Sommaren har dansat bort i dammig klädnad, när Hösten har slutat sin bärsärkagång och klarnat upp, då kommer Vintern, lik en hög och sträng moder. Hon tål intet lättsinnigt, intet besmutsat. Då hon kommer, bjuder hon tystnad och skapar renhet på jorden; hon bär inga doftande kransar kring sitt hår, och hennes blick vet icke av tårar eller dimmig trånad. Nej, hon är naken och klarögd, och luften kring henne är doftlös och genomskinlig.

Men djupt inne klingar dock en dröm genom hennes ådror, det är den vackra drömmen om Våren, hennes älskade dotter. För hennes skull är det, som hon är så sträng, så kall, så obarmhärtig mot alla gamla solkiga minnen. Hennes dotter skall ju bli så ren och skär —: rentvådd i is och snö, ny och jungfrulig måste jorden vara, då hon träder fram.

”Du går runt dig själv i abstrakta betraktelser. Du har glömt verkligheten, glömt oss, som ännu kämpa ute i bränningarna.”

Så skriver en gammal vän och förebrår mig. Jag har ingenting skrivit till svar — ingenting annat än dessa rader i min dagbok:

Hur skulle väl en människa kunna glömma verkligheten, och hur vet du, att just du är en verkligheternas man — du, en de tomma ordens riddare? Och har väl *du* någonsin kämpat i några bränningar?

Jag var ännu nästan ett barn, då jag första gången såg dig och hörde dig tala. Du talade för de arbetande och betungade, du skildrade livets bittra nöd, och jag kände att du talade sant — jag förstod allt detta så väl. Jag stod där i slitna kläder och trasiga skor, jag var den djupast förödmjukade, den fattigaste och hungrigaste av alla dina åhörare. Du talade om ett mänsklighetens lyckorike, om en himmel, som skulle ryckas ned till jorden — jag tyckte, att du talade varmt och ur hjärtat, ty din stämma skälvde så

övertygande. Du vet ej, hur jag darrade av längtan och fröjd och iver. Jag var svärmaren bland dina åhörare, jag var den yngste, och jag hörde dig då för första gången. Tro mig, du har aldrig talat till någon, som mer tveklöst tagit dig på orden.

Efter den stunden kände jag mig mindre ensam, världen föreföll mig mindre skrämmande och min egen nöd tryckte mig mindre hårt. Min hela strävan gick ut på att bli värdig dig och din tanke. Men din tanke var icke din egen, och du var ej en man, som tålde att tagas på orden.

Du svek mig, ty i ditt hjärta var du själv en av dessa spetsborgare som du förhånade —: varken kall eller varm utan ljum — — helt och hållet av denna världen.

Du talade om att rikta blicken mot stjärnorna, du ville, att vi skulle spänna bågen och sikta högt. Men du menade ingenting — du menade blott att vi skulle beundra dina vackra ord . . .

Du tillhörde samma fadda, tomma tid, som du sade dig bekämpa, du var ett salt utan sälta. Du trivdes väl i det vanliga, det bekväma, alla det gamla samhällets laster, allt dess småsinne, all dess falskhet hade du i blodet. Du var en av tidens många yrkespräster.

Du levde som alla andra. Du köpte dig kärlek — som andra — du gav tiggaren halvt motvilligt din slant — som andra. Du sökte bygga dig en framtid och göra en god

karriär — som andra. Du lärde mig den bittra sanningen, att de klingande orden ofta äro värdelösa mynt.

Och det var icke endast du, som var en dylik de tomma talesättens man, ty de flesta som samlades kring dig voro dig lika — ja, så lika, att den som verkligen trodde på de stora profetiorna alltid blev löjlig i sällskapet. Där han fattade idealet som rättfärdighet och sanning, där menade de andra god mat, kläder à la mode, flera teaterbesök och litet att göra. *De* sveko aldrig sin fana, ty deras liv och ideal voro dem självklara.

Av de andra — de uppriktigt troende — var det några som "sveko". De sveko väl icke *idén*, men de vände sig bort från lögnen och förställningen, de gingo ut för att få vara ensamma och tänka sina egna tankar över tingen. De hörde sina namn ropas av en fjärran röst och kände denna röst gå som ett svärd genom själen. De måste gå ut för att lära och söka.

Genast hette det då, att den eller den hade "gått förlo-rad", att han var sig själv nog och fann sig märkvärdig. Och borgarna på den andra sidan funno också, att det var en ganska löjlig figur, som — fastän "proletär" — hade annat att tänka på, än att sentimentalt betrakta sina dåliga kläder och sin tomma penningpung. Han höll sig inte till sitt, han hade inga egna erfarenheter...

— — — — —

I denna världen råder det olikhet, och så länge kärleken och rättfärdigheten icke trängt djupare in — där nere och där uppe — så länge samhällsbyggnaden står så helt på *denna världens* grund — så länge kommer också olikheten att bestå. Så födes en uppe i ljuset och en annan nere i mörkret, och de äro — världsligt sett — hänvisade att leva på skilda plan. Denna världens sol lyser för de få, men Vår Herres sol lyser för alla, och ingen kan förmena den i mörkret födde att gå ut under himlarymden och mottaga dess ljus. Himlen är för alla, liv och död och evighet för alla, och hungern efter sanning kan gripa en människa så starkt, att hon glömmet sin yttre hunger. I världen finnes det klasser, säger man, och det är sant, men alla klassmärken äro dock i viss mening konstgjorda, och det gives inga bestämda gränser mellan klasserna. Mången bär sitt klassmärke såsom en skyggklapp eller rättare som ett par färgade glasögon. Genom dem iakttagar han tankar och konstverk, genom dem betraktar han landskapet, ja själva stjärnhimmeln . . . Man kämpar för människovärde, men glömmet dock därunder sitt värde som människa, det själens fribrev, som ingen yttre makt kan röva bort. Man glömmet, att det dock, djupast sett, alls icke finnes klasser utan endast människor.

Livet är alltför stort, alltför invecklat, för att det skulle kunna täckas av en mänsklig teori, och det finns mycket lidande, som är oätkomligt för mänskliga förordningar och

fördrag. Icke all hunger kan mättas med bröd. — Stå var du vill — men hav kärlek! Gå under en fana eller gå ensam — men var människa! —

— — — — —

Jag drömde en gång, att jag seglade utför en mörk flod. Den var trång och strid, och med ångest i hjärtat störtade jag med min båt utför forsarna. Jag hoppades intet, och jag skrek ut min klagan krampaktigt. Men ju längre min båt drev fram, ju mera tyst blev jag. I dunklet skymtade jag många andra seglare — det var många, som gingo under i de fradgande fallen. Jag blev kärv mot mitt eget öde, det blev våd det skulle bli, det var ingenting att tänka på. Men då vidgade sig floden, den blev lugnare och bredare. Och till slut vällde ett svagt ljus ut över den öster ifrån, och då jag såg upp, skymtade jag långt borta en annan flod, som, lik en lekande silverstrimma, böjde sig mot min. Och se — det var glädjens flod, och mot den böjde sig också lidandets flod, den som jag gungade fram över. Och där — långt nere — flöto de stilla samman till en enda, ljus och mörker blandade sig och fåran blev oändligt bred och djup. Långt borta hörde jag havet sakta sjunga. —

— — — — —

Var och en blir stor genom sin kärlek; ingen sann tro, ingen levande gärning finnes utan kärlek. Ju mera kärlek, ju mera verklighet. Därför är du i sanning den abstrakte, och

du har dina bröder i alla läger, överallt där man förskansar sin mänskliga intighet bakom en lära. De som ha levat mest konkret, mest i sak — det är mänsklighetens stora svärmare. De ha icke levat på teorier, icke "i molnen", utan de ha gjort nuet levande, de ha varit *sanna*.

V arför jag har dragit mig hit till denna tysta och avskilda by? Jag vill gå igenom en skola här, jag vill leva här för att lära.

Andra draga sig till kulturens brännpunkter och göra resor i främmande länder för att därigenom påskynda sin utveckling. Jag vet, att också detta har sitt värde, och ibland händer det nog, att också jag längtar ut i vimlet, längtar att höra främmande tungor tala, att se verk och landskap, som jag aldrig sett. Men för detta är jag icke färdig än, allt bör ha sin tid.

Här har kulturen ännu icke satt många märken, egentligen är det endast tidningarna, som mera påtagligt påminna om dess tillvaro, men själv läser jag sällan någon av dessa. Jag har annat att tänka på, har icke tid.

Annars finns här egentligen allt — allt som är nödvändigt för att lära känna livet och verkligheten. Solen går upp och ned, månen tillväxer och avtager, och årstiderna växla med regn och solsken, frost och snö. Här finns berg och vidsträckta skogar, små ängar och åkertegar, en flod

letar sig förbi här, och i sydvinden känner jag havets närhet. Om våren och sommaren är marken full av blommor, av vilka jag känner några till namnet och de andra icke alls. Och djuren leva sitt hemlighetsfulla liv överallt, glädja mitt sinne och locka tanke och fantasi.

Här äro människor av alla slag — unga och gamla, visa och dåraktiga, fattiga och välbärgade. Här finns tro och tvivel, kärlek och hat, tungsinne och lättsinne. Nästan alla typer, alla åsikter äro representerade här. Här bo gamla, som tro att jorden är en stor fyrkantig skiva med himlavalvet till tak, och unga, som veta bättre besked. Här bo kristna och hädare, några som tro på en oförgänglig själ och andra, som mena, att människan dör liksom fänaden. Några av dessa människor möter jag dagligen och finner ett nöje i att iakttaga dem.

Och här har jag de mina, min hustru och mina barn. De sätta beständigt min tanke, min karaktär, min kärlek på prov.

Allt samverkar för att utveckla och bygga upp mig — allt, från skyarna och bergen till min yngsta dotter, som ännu icke kan tala, och den lilla blomman, som slår ut sina kronblad vid väggkanten. Allt säger: se, jag är, tag mig upp i dig! Allt har ett bud, en sanning att förkunna mig.

Här är allt, hela livet, alla dess underverk.

Allt lär mig något om mig själv, allt lyser in i det lilla rike, som jag måste lära mig att förstå och behärska.

Det är sällan någon främmande, som knackar på min dörr, men jag saknar ändå icke umgänge. De stora döda komma till mig, närhelst jag kallar på dem, och jag lär känna dem, en efter en, bättre och bättre. Deras pannor äro klara och molnfria, och de tala alltid om väsentligheter, om de ting som jag djupast vill veta. De äro icke högfärdiga som de levande, de håna mig icke eller vända sig bort och skratta, då jag är okunnig och min tanke stapplar; de komma till mig som till en yngre broder och se blott till min uppriktiga vilja.

De tala om vad de lärt i livet, hur de kämpat i blod och svett, hur de segrat, hur korset blivit till en konungsspira. De vittna om människans härlighet, hennes höghet och evighet.

De komma, då jag kallar dem, närhelst jag i min själ *bereder rum* åt dem.

Då jag vandrar ute för mig själv under dessa bruna nymånekvällar, ser och upplever jag i hemlighet så mycket — mycket som jag ännu icke kan skriva ned. Men varför skulle jag också försöka *skriva* allt? — intet som verkligen uppleves går till spillo, om man än upplever det i den djupaste tystnad och ensamhet. Allt det som blir ett med en människa kommer hela mänskligheten till godo på något sätt och i någon form. Varje fördold rörelse i en människosjäl går som en okänd men levande våg genom världen. Det finnes icke ett Intet för det som är.

Men då jag går här — då jag står i andakt vid foten av den lilla kullen, där blåsipporna snart skola slå ut, och där de unga träden stå så heligt tysta med det bruna grenverket upplyft mot nymånen och stjärnorna, — då slår det mig, hur vår naturkänsla har blivit förvuxen och dum, hur den liksom malts sönder av vår tids ivriga kvarnar. Ett träd, en blomma — vem anar ännu att detta är något som lever, vem ser dess fina skälvningar och förstår, att här är något, som står och väntar på vår kärlek för att få ge hundrafallt

igen? Vem har hört en fågel sjunga, vem har varit så stilla, att han hört jorden andas? —

Är det underligt att livet synes oss armt och tomt, är det underligt att vi känna oss hemlösa i en tid, då till och med diktarna blygas över sin innerlighet, i en tid där själen är ett tomt ord, och där man bryter sönder allt, som man vill lära känna? — Det är blott hos barnen och de barnsliga åldringarna, som vi ännu finna fantasi och kärlek — det är: vägar till sanning, till verklighet...

Det bor en man ett par stenkast här ifrån, jag råkar honom då och då. Han intresserade mig från början genom sin otillgänglighet, jag undrade vad som bodde i honom.

Snart fann jag, att allt som sysselsatte honom var endast — han själv.

Varje gång jag råkar honom, berättar han med trumpen uppsyn om sitt eget livsöde, åter och åter har jag lyssnat till hans små trista historier. Jag har sökt i hans dolda vrår, men utan att finna en enda bild som han vördar. Mot allt som är prisvärt, har han ett förstelnat, förolämpat grin på läpparna.

Hans skratt är alltid orent, hans själ är evigt bottenfrusen, jag undrar om han någonsin — ens som barn — har gråtit annat än av ondska.

Han älskar sig sannerligen med en *förtärande* kärlek — en girig och giftig. Självkärlekens *orblick* har fastnaglat honom; har han aldrig mött dess stjärnblick? —

Jag lider av hans öde, han trycker ned mig. Jag kan icke mera tala med honom, och han ser på mig allt mera fientligt.

Min Gud — vad är det då som fattas honom, finnes intet, som skulle kunna befria honom? Ack, jag vet —: han skulle blott öppna sitt öga och låta livet strömma dit in, så skulle han vara fri. En enda värlig rörelse i själen, en enda blåsande tövädersnatt — och han skulle kunna leka med allt det som nu torterar honom.

Vill han icke, eller *kan* han icke vilja? Har han icke lidit nog? —

Moder, jag sitter och ser på ditt lilla vita ansikte med de klara, bruna ögonen, sitter och iakttagert det i hemlighet. Där är mycket att lära däri, jag blir aldrig fullsynt.

Om det är sant, vad en stor siare har sagt, att man i himmelriket icke äldras utan ständigt förnyngas, då lever du redan i himmelriket. Det är som om de skrynklor, vilka årens lidande ha skurit i ditt ansikte, nu började slätas ut, du blir allt ljusare, och ditt sinne är lekfullt som ett barns.

Det var något av drömmerska och sierska i din natur, du hade en rik fantasi och en ömtålig skälvande känsla, men du växte upp till en tjänarinna åt alla. Man sade "kom", och du kom — det föll dig aldrig in annat, än att det just var du som skulle komma. Du förolämpades, du trampades ned, du fick liten lön för allt du gjorde. Mitt i den kallaste vintern gick du till handelsboden med din tunnslitna schal och bad ödmjukt att få sätta den i pant för en kaka bröd...

Men då jag sitter och ser på ditt lilla vita ansikte, moder, glömmert jag nästan bort allt du lidit. Och jag tänker i

stället på ditt sinnes osårbara oskuld, vilken livets brutalitet icke kunnat råna, dina friska, barnsliga funderingar över tingen, dina vackra drömmar, som du ibland berättat mig. Du brukade fordom drömma, sade du, att du var så *lätt*, att du hade en ny och lättare kropp och svävade över allt utan att känna tyngd. Den drömmen återkom ofta, den var dig särskilt kär, och du har redan kommit att äga mycket av dess lätthet.

Du har aldrig gått i någon annan skola än livets egen, men till ingen lyssnar jag så gärna som till dig. Jag tycker om dina famlande tankar, du måste treva dig fram helt sakta, du har svårt att finna de rätta orden och får inte riktigt med allt. Men dina ord äro dina egna. Man måste *se* på dig, då du talar, ty i ögat, i hela uttrycket ligger det out-sagda och skälver.

Så har jag ofta suttit och betraktat ditt ansikte, moder. Jag tröttnar aldrig därpå — där stå många djupa ord skrivna, och för varje gång hittar jag något nytt.

Det börja sakta våras.

Snödropparna ha slagit ut, och lärkan har kommit; överallt porlar och droppar det, och ljuset faller så underbart vitt och klart över marken.

Jag är glad under dessa dagar. Jag känner varken leda eller ångest eller bedrövelse. I denna vårliga oro stillnar mitt sinne allt mera.

Jag älskar denna dager över marken, jag älskar lärkans klingande spel och den lilla snabba bäckens glada, färglösa sång.

Jag känner hur allt detta hemlighetsfulla *som är* strömmar i en guldklar källäder genom mitt bröst. Det är varken lidande eller fröjd — allt detta har upptagits och förvandlats i detta enda *som är* och som är bortom alla namn och tankar.

Jag insomnar lugnt om kvällarna, lik barnet och den tanklöse.

Att leva är att ständigt befinna sig på upptäcktsfärd. Vi läsa med spänning om en vetenskaplig expedition till en outforskad trakt, men glömma bort att vi alla äro — eller borde vara — upptäckare stadda på resa genom farliga och oupptäckta länder.

Livet må vara besvärligt och hårt — det borde aldrig få bli tråkigt. Livet borde ha ett intresse, som bröte udden av våra motigheter och umbäranden. Den tanken, att livet är en enda lång upptäcktsresa, håller hjärtat ungt och blicken vaken.

Våren — det är den heliga tiden, den tid, då även hos den mest förhärdade, *barnet* åtminstone någon stund vaknar till nytt liv i själen. Våren — det är de vackraste blom-mornas och den vackraste kärlekens tid. Då är allt rent, allt nytt.

Det är i mars, då allt står i svart och blått och guldrunt. I dag, då jag träder ut, ligga trappstenarna härligt vitlysande i det klara solljuset. Jorden ligger doftande — solen och jorden ha slutit ett nytt förbund och andas tillsammans ut sina hemligheter — och vårens första fjäril fladdrar omkring på bräckliga vingar.

Det är i de första blåsippornas tid. Hela den långa vintern har den lilla anemonen legat sovande, höljd i sina duniga svepeblad. Nu tittar den äntligen fram — den är vårens älskling, den hör till i dagjämningstiden.

Kvällen har blivit så underbart besjälad. Stjärnorna tala så sällsamt *tyst*, det gåtfulla där ovan ler mot mig så in-trängande, så stilla. —

Vet man hur en människa förhåller sig till *döden*, då vet man mycket om henne.

Den som aldrig svindlat inför dödstanken, han har heller aldrig överblickat livet. Han kan vara lycklig som ett barn eller olycklig som en galérslav, men han lever icke i det medvetet mänskliga. Den som ständigt lever under döds-tankens tryck, han är en fridlös, en som intet äger. I hans öga är ännu icke mycken kärlek, hans hand kan ännu icke smeka. Men den som har övervunnit döden, han är stor. Han vet, att han är hemma varhelst han än går, han vet var Gud bor.

Jag har ännu icke övervunnit helt, allt skall ha tid. Men förtroendets, förtröstans blomma har slagit rot i min själ. Allt börjar synas mig mera *naturligt*, mera självlkart. —

En yngling berättade mig en gång med hemlighetsfull hänförelse, att han "upptäckt blommorna". — En besynnerlig upptäckt, kan man tycka, ty vem ser icke blommorna?

Men sanningen är, att de flesta människor icke se dem — de se och se likväl icke. Mången lever kanske ett helt liv igenom utan att en enda gång känna en innerlig glädje över att det finnes blommor. Därför har människohjärtat gjort en erövring den dagen, då det upptäckt blommorna . . .

"Om stjärnorna blott uppenbarade sig för oss under *en* natt på tusen år", påminner oss en god tänkare, "hur skulle ej människorna tro och tillbedja och under många släktled bevara minnet av den Guds stad man skådat. Men nu framträda dessa skönhetens sändebud varje natt och upplysa världsalltet med sitt allvarsmanande leende."

Så också med blommorna. Hur ogästvänlig, hur stum skulle ej jorden vara utan blommor! Eller om de blommade endast *en* sommar under vårt liv — vilket under, vilket äventyr! Hur skulle vi ej vänta, hur skulle vi ej glädjas med blomningstiden och sörja med förvissnandet. Hur

skulle vi ej *ge akt* på varenda skiftning, varenda tilldragelse i blommornas värld. Och hur skulle ej bilden av den sommarens stråla för vår erinring under den långa döda tiden. —

Jag vet väl att intet, djupast sett, *är* så, som vi förnimma det, jag vet nog att den lärde gärna ler och ser en "inbillning" i all skönhetsglädje. Men *betyder* icke varje vår "inbillning" något, betyder det intet, att det ena tinget talar till oss så, det andra så?

Allt vad våra sinnen uppfatta, det är form, det är sken. Men allt detta sken bär ett vittnesbörd om det sanna, som ger skenet dess kraft, och varje ting är ett ord, en symbol. Ansiktets renhet vittnar om hjärtats renhet och hjärtats renhet om det outsägligt rena. Det sant verkliga ligger icke öppet för oss, men världen är oss en lärobok, som vi skola älska och icke misstro.

Det är något änglalikt hos blommorna. De äro, klarare än något annat, det renas och ädlas sändebud till jorden. Och varje blomma omsluter sin särskilda hemlighet med sina kronblad.

I allt det bästa — det må vara människor, tankar eller konstverk — finnes, om också djupt inne, något blomligt, något på en gång skälvande och slutet —: skygg ödmjukhet och lugn tillit. Intet på jorden är skönt, ljuvt och förädlade som blommor, och ingen är verkligt god, vars väsen ej drages till blomman och söker bliva blomman lik. Man ser det

i historien och i det levande livet liksom i konsten — särskilt hos de äldre mästarna i medeltid och förrenässans.

Då du älskar blomman, älskar du det verkliga; då du slår dina armar om trädet, famnar du Guds hemlighet. —

Vi vilja bli hela, heliga. Det är vår djupaste önskan, vår skönaste längtan.

Alla äga vi något av denna vilja. Bonden som piskar sin häst, skökan som säljer sig för klingande mynt, ja, den mest bestialiske brottsling har dock ännu kvar i sitt öga en svag glimt av denna heliga vilja, som lider och hoppas intill döden. Det helt onda kan icke tänkas i mänsklig gestalt.

Vi älska det heliga, därför skapa vi oss gudar, övermänniskor, änglar. Och de äro. Det finns ingen helig "inbillning" utan verklighet.

Jag vandrar vid havet i vårnatten. Liksom i dröm följer jag stranden, lyssnande till vågornas melodiska klang mot stenarna.

Över det ändlösa havet välver sig himmelen med miljoner stjärnor. Mina steg ljuda så främmande; som en sömngångare trevar jag mig vidare fram. Mitt huvud sjunker mot bröstet, liksom nedböjt av de strålande världarnas oerhörda tryck. Min tanke drages in i en sugande virvel, den lyfter sig över havet stigande ut i den gränslösa rymden . . .

De strålande världarna sväva omkring mig — i ljus och mörker bölja de upp och ned, glidande ut i sina givna banor. Alla bära de varandras tyngd, allt griper in i vart annat, allt leder med underbar lagbundenhet vartannat.

Varje ögonblick överstrålas min tanke av nya solar, överväldigas av nya under. Den drages allt djupare in i det ofattliga, den vill in mot det centrum kring vilket allt rytiskt välver sig. Men dit in når den icke, hur djupt den än borrar sig in — den finner ändå icke detta. Och lik-

väl anar den att något *är* där inne, att allt skulle falla ned till intet, om icke detta vore. Det finns där, jag känner dess oerhörda kraft, men liksom tanken eller kraften saknar det självt all form. Jag kan intet finna annat än mitt eget ofattliga begär efter det.

Men långsamt vandrar jag alltjämt fram efter stranden. De mina sova någonstädes långt borta — alla sova, blott jag är så klart, så sällsamt vaken i denna sugande vårnatt. Havet sorlar emot mig, och jag förnimmer dess sorl liksom ett mattat eko från världarna, som bölja fram där uppe.

Men vad är det jag hör genom vågbruset? Är det ej en röst som talar — är det ej en klocka, som spelar djupt och sakta där nere?

Jag stannar, jag lyssnar. Jag hör blott hur mitt eget hjärta slår...

Är Gud eller icke? — det är den stora frågan, hjärtpunkten, vattendelaren. Av den beror allt.

Det har funnits tidsskeden, då man för alltid trott sig färdig med den frågan, då man menat, att den en gång för alla besvarats med nej. "Våra barn komma att skratta åt den", har man sagt. Men de ha ej skrattat.

Frågan har aldrig tystnat, åter och åter har den kommit tillbaka, och om många ha svarat nej, så har dock alltid någon svarat ja.

Vi som nu inträda i mannaåldern ha vuxit upp i en tom och fattig tid. Då vi började läsa vad tidens uttolkare skrevo, funno vi föga annat än en blek och simpel otro. Tidens man var en herre, som satt på en krog och suckade över det ledsamma livet — en trött dagdrivare, hängsjuk och bedrövad. Hans öga hade genomskådat allt — det fanns intet han kunde tro på, allt var samma strunt.

Gud? — Ack, ett fantom... Själva ordet var en synd mot tidens ande, som var en ljumhetens och kraftlöshetens ande.

Vi hade alla förnekelsen i blodet, vi voro vanda att säga nej. Det var också det enda stora och fina . . .

Och dock —: vi kunde icke stanna i detta, det var så tarvligt och intigt, detta kraftlösa nej, ju mer vi växte, ju mer osant blev det. Vi skälvde under det, vi kämpade med det och se —: medan vi kämpade, förändrades det. För några blev tidens ljumma nej till ett *glödande* nej, ja, de funno en gud i elden. Av deras gamla nej blev ett *ja*. —

Är Gud eller icke? — är icke frågan i själva verket dum och tölpig? Kunde man icke i stället säga, att Gud är det enda otvivelaktiga? —

”Näväl”, så skrev en gång en skeptiker till mig, ”du ger mysteriet ett namn, du kallar det Gud och tror sålunda att du är ifrån det. Men det är inte så enkelt — mysteriet är alltid kvar”.

Jag ger dig rätt, skeptiker, det är just knuten detta, att mysteriet är kvar, hur man än vrider och vänder sig. Jag kan lika väl som du med mitt bondförstånd bevisa Guds icke-existens, men jag måste alltid lämna något kvar, för vilket jag får sätta ett stort frågetecken. Det är mysteriet. Om jag vill, kan jag också kalla det Gud, men det är likgiltigt, vad jag kallar det, ty så länge jag icke *älskar* mysteriet, är det bara det mörka och kalla ovetbara. Men mysteriet får ljus, Gud födes i mysteriet, eller mysteriet *blir* Gud, så snart det beröres av en människas innerliga kärlek. Att *älska* mysteriet, däri ligger tron. Och om jag alltjämt säger Mys-

teriet eller jag säger Gud eller något annat, så är också det i grunden likgiltigt. Men det är ett att *konstatera* ett mysterium och ett annat att älska sig in i det, det är en sak att "kalla" något för Gud, och en annan, att något *blir* Gud för en.

Är Gud eller icke? — Ja och nej. Gud är Intet — Gud är Det enda.

Gud är för mig det, i vilket min tanke efter alla svängningar stannar, det, i vilket den finner vila och hämtar kraft.

Även till denna lugna vår börja tidens idéer tränga fram — även här finnes det människor, som vilja bygga om samhälle och mänsklighet efter nya, moderna ritningar.

Också här har jag stött på ynglingen med den fladdrande halsduken och de revolutionära tidningarna och broschyrerna. Han intresserar mig inte mycket, ty jag kan honom ganska väl. Han har varit "ute" litet och fått sitt partimärke och prövar nu på att utbreda sin lära i denna "efterblivna bondhåla", som han nu benämner sin hederliga fäderneby. Han arbetar visst mera sällan, ty då jag ser honom, har han alltid en trasig vaxduksportfölj under armen, fullstoppad med ströskrifter av tyska socialekonomer och ryska demagoger. Han uttalar alltid sina auktorers namn löjligt felaktigt, men med en stryktäck självsäkerhet, som vore han du och bror med dem alla. Jag vet ej, om han läst något i sina väckelseböcker men misstänker, att det i så fall är mycket obetydligt . . .

Han vet i alla fall så mycket, att allt det så kallade bestående är bottengalet och måste bort — allt utan undantag.

Han är en liten dagdrivande posör av det slag, som numera träffas i alla klasser.

Sist jag såg honom hade han nya vackra kläder, promenadkäpp och glasögon . . .

Men jag har även träffat en annan samhällsbyggare här. Hans stuga ligger inte långt från min, och han kommer in till mig då och då.

Han bär inte glasögon och bjuder inte ut några revolutionära skrifter. Han verkar mera i det tysta.

Det är en enkel, hederlig stenhuggare med hårda, kraftiga nävar och ett par stora blå ögon, där det ofta leker en glimt av god och stillsam humor. Han tuggar snus, såsom han lärde sig i sin barndom, har för övrigt föga kontakt med kulturen och hycklar heller ingen lärdom.

Men jag tycker om honom, ty han är en uppriktig man, han är helt verklighet. Jag längtar stundom efter hans besök, och ibland händer det, att jag går bort till honom och sitter i hans stuga en kvällstund.

Hans hem är ett vanligt arbetarhem med tarvliga och rankiga möbler; på väggarna har han inga porträtt av lärofäderna, jag finner i stället ett stort porträtt av kung Oscar, ett par andra oljetryck, ett par fotografier av gamla arbetslag och en vackert broderad väggbonad, där orden "Mitt hem är min lycka" lysa emot mig i stora prydliga bokstäver. Stugan är full med barn, men husfadern visar en rörande kärlek till dem alla. Han känner deras små personligheter

och vet, vari de skilja sig från varandra, han följer deras utveckling och lär dem läsa och skriva. Ofta berättar han mig med lyckligt intresse små lustiga historier om dem.

Jag trivs gott hos honom.

Han är en som arbetar. Vid sidan om sitt yrke driver han också ett litet jordbruk. Avkastningen blir väl inte stor på de steniga tegarna, men de ge både honom och hans hustru fullt upp att göra. Ibland, när stenarbetet ligger nere, har han nog svårt att klara sig, men han är van vid fattigdomen och klagar inte ofta för egen del.

Han är sina arbetskamraters röst och öga, bevakar deras intressen och följer med de allmänna angelägenheterna. Han har ett sunt förstånd och en vaken blick och hans näve sluter sig fast kring allt, som den fattar tag i.

Han är en som tror. Hans tro är byggd på hälleberget, och den kan ingen rubba. Men han tror blott, så långt hans erfarenheter och tankar räcka till, han är inte steril och själv-tillräcklig utan lämnar plats även för nya erfarenheter.

Han är nog litet filosof också i obevakade ögonblick. Ätminstone har han en rörande vetgirighet och en varm kärlek till böcker. Hans böcker äro inte många men heller inte ensidigt valda, och jag vet att han håller dem heliga och dyrbara, om de än ha flottfläckar på pärmarna och märken efter smutsiga fingrar på bladen. Jag vet, att han läser långsamt och med möda, han läser för att få veta något.

Jag vet, att han ibland sitter uppe till långt ut på nätterna och arbetar sig igenom sida efter sida.

Ty då jag går förbi hans boning någon sen kväll, ser jag alltid, hur hans lampa lyser emot mig uppe från sluttningen. Det är dock som ett vakande öga, det lilla ljuset där uppeifrån. Hell dig, broder, säger jag tyst för mig själv, ditt ljus är en punkt i kulturens ljusring, du hör verkligen till dem, som bygga upp världen efter förmåga. Inte för den läras skull som du bekänner, men för ditt trofasta arbetes skull, för din anspråkslösa hängivenhet, för ljuset, som lyser genom natten uppe från ditt fönster.

Jag älskar jorden, såsom jag älskar mitt barndomshem. En gång trodde jag, att jag aldrig ägt ett hem, och den tanken smärtade mig ofta. Minnet av ett hem, det är dock en skatt, en sparad glädjesumma. Då jag blev äldre, förstod jag, att också jag ägde en sådan skatt; i minnets börda hittade jag omsider en liten dold pärla.

Jag älskar jorden, jag gläder mig mera åt den för varje år som glider bort. Den ser mig nu så vänligt inbjudande ut —: god att leva på — god att gömmas i . . .

Det har varit tider, då Döden stått mig så nära och synt mig så skrämmande, att min kärlek till jorden och livet snyftat och rasat i mitt bröst. Sedan har jag lärt mig, att människan måste blicka mot livet och icke mot döden, att vårt livsproblem framför allt ligger däri, att göra livet evigt.

Vi skola icke bära dödstanken som en börda, men den skall smälta in i oss, bli ett med vårt levande, röda blod. Döden skall icke förlama oss och möta oss i ett hånfullt grin, utan den skall le mot oss, också den, lära oss att arbeta och älska.

Dess ord skola sänka sig som ett mildt regn öfver vårt minnes trötthet, vår viljas likgiltighet.

Vi skulle leua som om döden ej finnes, och likväl som om vi redan i dag skulle dö . . .

Dock — så lever ingen.

Alla ha vi många ord som borde ha sagts, gärningar som borde gjorts; alla minnas vi utsiktspunkter, dit vi borde ha stigit upp och blickat ut.

Om jag nu vore dömd att dö, hur skulle ej min kärlek vilja spränga mitt bröst, hur skulle ej min tanke stanna vid gamla kära ställen, hur ångestfullt skulle den ej treua sig fram till ting och människor som jag glömt bort. Hur gärna skulle jag ej vilja utbyta de många halvsagda orden mot de hela, varma, befriande . . .

Vår by har också ett missionshus och en predikant som där utlägger det kristna evangeliet. Ofta har jag sett hur människorna med högtidliga steg vandrat dit ned till den lilla fula samlingslokalen. I kväll har också jag varit där nere, men jag känner mig icke uppbyggd därav — snarare förvirrad och bedrövad.

Predikantens gud är Han, den himmelske Herren i kroppslig gestalt — min gud tecknas bäst med ett Det, ty om jag också säger Han, så är där alltid ett Det bakom. Dock är det inte detta, som stöter mig tillbaka. Också min moders gud är Han. Och om vi säga Fadern eller Det Eviga eller Den stora Hemligheten, så kunna vi ändå mycket väl mena ett och detsamma, ty vad vi än säga, så blir det alltid endast symbolen, tecknet för Gud som vi uttala, liksom varje ord blott är ett ofullkomligt tecken för en sak. Och i ett trångt käril kan stundom rymmas ett lika rikt och gott innehåll som i ett vidare.

Men det som väcker min motvilja hos denne predikant är hans på en gång närsynta och anspråksfullt stingande blick,

framför allt och med ett ord sagt —: det är *bristen på äkthet*.

Det föreföll mig, som hade jag sett denne man med de inlärdade gesterna och den konstgjorda skärpan i uttrycket hundrade gånger förut, i ateistiska klubbar, på politiska bullemöten, överallt på denna världens marknader. Med alla sina små konstgrepp och allt sitt skrikande hade han ändå inte ett enda eget ord att säga, och hur ivrigt han än sökte tala för kristendomens sak, märktes det genast, att han aldrig verkligen *lyssnat* till Kristus. Han var icke någon efterföljare, endast en dålig efterapare. Den Kristusbild han hade i sin själ, hade han icke själv format, det var en gottköps-Kristus, en kraftlös avgudabild. Han har gjort ett bedrägligt misstag i livet, han har aldrig blivit kallad. —

I salen sutto många vanekristna, människor av det slag, som girigt ty sig dit, där det ställes vinster i sikte. Jag kände några bland dessa, kände deras närighet, deras småaktiga vidhängsenhet vid allt världsligt. De måste framför allt ha ställningen tryggad här på jorden — och så den eviga härligheten liksom en självfallen pension ovanpå det hela. Aldrig gå miste om något, alltid hålla sig framme... Och går man i prästens eller predikantens fotspår, måste man ju nödvändigt komma rakt fram till det präktigast dukade bordet...

Det fanns ju också andra på mötet — barnsliga, uppriktiga kristna, som hade gått dit utan misstro. Jag vet ej,

hur dessa kände sig, då de gingo därifrån — kanske menade de sig verkligen ha blivit rikare, ej tänkande på, att det var av sitt eget vin de druckit ur predikantens annars tomma bägare. Men då jag såg dem där inne, föreföll det mig, som om de förlorat något av sin lugna säkerhet och enkla värdighet. Varför gingo de då till denne yrkeskristne predikant, som hellre borde ödmjuka sig och gå till dem? Med sin brist på talförhet och all sin begränsning för övrigt vore de dock var för sig bättre själasörjare än denne.

Då jag gick hem i den lugna doftande kvällen, tyckte jag mig ännu höra predikantens skrikande, gnisslande röst. Han hade skymfat Kristus med allt sitt oväsen. Och varför också dessa konventionella böner, detta stönande, detta *skrik*? Hälsan tiger ju stilla, det är endast sjukdomen och rädslan som skriker. Då en människa svävar i livsfara, så ropar hon väl i sin nöd, men då hon blir räddad, tystna hennes nödrop och hon går tyst och lycklig hem till sig. Jag tror, att Kristus själv talade stilla och tankfullt. Eller se på blomorna eller på träden, hur stilla de äro — lyssna till hela Guds tysta skapelse — — — den förkunnar Guds rike oändligt mycket sannare och mera gripande än någon larmande talare. —

Det har talats om en ny sorts kristendom *utan* Kristus. Ack, den kristendomen är gammal, gammal. Stundom undrar jag, om Kristus ännu ens har blivit *upptäckt* . . .

Nu blommar jorden. Nu är det ständig fest. Solen seg-
rar, livet överflödar. Varje dag ser jag något, som jag förut
aldrig lagt märke till, eller ser något gammalt på ett nytt
sätt.

Då jag har tid, går jag ut tillsammans med mina barn. Vi
göra långa strövtåg än åt ett håll, än åt ett annat. Vi gå
och glädja oss åt den första grönskan och åt allt som växer
och bereder sig att slå ut.

Björkarnas späda grenar lysa emot oss i solskenet, bofink
och lövsångare hälsa oss med glada varma toner. Allt är
ett, det ena talar i ljus och färg, det andra i sånger.

Jag går och gnolar på en gammal visa:

Jag vet mig så fager en äppelgård,
en äppelgård.

Han blommar så rikt i Guds änglars vård,
om sommaren.

Där växa i ro både bok och lind,
både bok och lind.

Där spela i lönn både rå och hind,
om sommaren.

I vart och ett träd en näktergal slår,
en näktergal slår.
De sjunga vad hjärtat så gärna förstår,
om sommaren.

Ja, det är redan fullt med blommor överallt. I hagar och lundar blomma soliga ranunkler och stora fjärilslika lundvioler, på hasselslutningarna lyser den präktiga gullvivan, efter bäckens stränder överflödar kabbelekan, och snart slå också de stora fladdrande svärdslijorna ut. Hur vackra de äro alla — ja, hur vacker kan inte till och med den tarvliga, föraktade maskrosen vara ibland! Blomvärldens ädlaste barn äro skönast, då de växa ensamma, men en bondgrann skönhet som maskrosen måste växa i massor för att komma fullt till sin rätt. Ser man — som vi i dag — en hög gräsbacke i strålande förmiddagsljus och alldeles översållad med maskrosblommor, får man ett överströmmande intryck av *sol* — en skön bild, som man gärna kan gömma i sitt minne.

Nu slå också slån och körsbärsträd ut och de ljusa bokarna ha fått sina kvistar prydda med vackra blomrosetter.

Det är fägningsamt att gå tillsamman med barnen, lyssna till dem och följa deras tankar, vilka liksom vårbäckar leta sig fram genom de många intrycken. För dem är intet så

futtigt begränsat som för oss andra. Själva stenen har en själ och är levande.

Min lilla flicka skyndar framför mig, hennes små flätor blänka som det skönaste guld, och hennes ögon ha samma klara färg som himmelen har i dag. Hon är så helt ett med allt — med det nya gräset, de nylövade träden och blommorna. Hon är Maj helt och hållet.

Gossen är större, mörkare, mera obändig och mera tankfull. Men ännu är hans tanke frisk och oförvillad.

— Hör du, säger han, liksom blommorna slå ut, så slår väl också jag ut? Liksom de slår jag ut ett nytt blad för varje dag?

— Ja, svarar jag, det har du rätt i — det är alldeles så.

Då jag första gången såg Kristus — då jag såg *själv*, då jag *mötte* honom — stod han inför Pilatus, en ung heros, rak och med öppen panna.

”Du säger det —: jag är en konung. Därtill är jag född, därtill har jag kommit i världen . . .”

Sedan såg jag, hur han gick till avrättsplatsen, såg hans öga nästan brustet av lidande. Jag föll samman under hans blick, den genomborrade mig, den var mig en ständig anklagelse, beredde mig ständig ångest. Hans panna var alljämt så ren och hans blick så fruktansvärt sannfärdig. Själv var jag oren, feg, lögnaktig. Han såg rätt igenom mig.

Men slutligen har jag också sett Kristus vandrande vid Genezarets stränder tillsammans med sin mest älskade vän, jag har smugit mig efter och lyssnat på deras samtal — genom vågbruset har jag urskilt sällsamma, gåtfullt trösterika ord.

”Alla kunna ännu icke bära det — kanske kan du? — —”

Jag har också sett honom barnsligt glad, jag har sett honom skämta och skratta bland sina vänner liksom bure han alls inte världens lidande.

En gång har jag sett hans veka gestalt ensam under det smärta fikonsträdets tunga krona. Jag har sett honom sitta där en stilla vårafton med en blomma i handen och le, le — — — ett leende strålande ut över hela världen.

Ja, och varför skulle icke Kristus kunna le — han som var så ett med Fadern, han som visste så mycket om liljorna på marken?

Han var mer än allt som står i evangelierna. Han var hel, han var härligt fri.

”Barnet är oskuld och glömska, en nybörjan och lek, ett heligt ja-sägande.” Det är övermänniskans profet, den föregivne Antikrist, som talar dessa sköna ord.

”Och lärjungarna sade till Jesus: Vilken är väl störst i himmelriket? Och han kallade till sig ett barn och ställde det mitt ibland dem och sade: Sannerligen säger jag eder: utan att I omvänden eder och varden såsom barnen, skolen I alls icke inkomma i himmelriket.”

Är icke detta ett av de skönaste och betydelsefullaste ställena i evangelierna — kanske också ett av de mest förbisedda? —

Då, såsom legenden förtäljer, människorna först sprungo fram ur Guds tanke, voro de som barn, fria och skuldlösa, i ”nybörjan och lek”. Dock — de växte, de blevo förvuxna. Det kom något orent och grumligt i deras blick — mitt bland all jordens härlighet stapplade det fallna människosläktet fram i strid och vedermöda. Då Kristus, återlösaren, steg ned till jorden förkunnade han för sina utvalda, att de åter måste vända sig till livets början, att de måste bliva såsom barnen för att kunna leva i Gudsriket.

Är det icke en stor tanke, en underbart befriande tanke, ja, kunde det icke vara Kristi djupaste och hemligaste frälsningstanke? Vad ligger det icke allt i detta, att bliva såsom barn?

Detta barnablivande, det är i saning återvägen till det glömda paradiset, den omedvetna innerlighetens rike, Gudsriket.

Det är att avkasta *bördan*, tidens och tingens börda, eller att bära sin börda så, som bure man den icke.

Det är den eviga våren.

Det är den heliga *generositeten*, den visa slösaktigheten, känslan av att äga allt och dock intet, gåvan att kunna strida utan gift i sinnet och förlåta utan högfärd.

Ja, det är den morgonrena naturligheten, det heliga ja-sägandet, oskulden och glömskan. Det är det eviga morgonlandet bortom ont och gott, daggfriskt och strålande i begynnelsens klarhet och spänning.

— — —
Vad var det väl för ett barn, som Kristus kallade fram och ställde mitt bland sina vänner? Vad var det manne för en liten solögd parvel?

Kanske var han smutsig och riven, kanske hade han röda kinder och en livslustigt spelande blick . . .

Men för Kristus var han helt enkelt *barnet*, symbolen för det världiga sinnelaget.

— — —

Barnet, det är ren jord och ren himmel, det står närmare båda än den vuxne. Vad är skönare än ett barnaöga, vad är snabbare och rörligare än en barnafot? Alla djupa rörelser i själen, alla stora, hemliga önsknigar ha sina källor i barnets rike.

Det tillkommande riket det är barnets rike, människans, som vänt sig om och blivit såsom barn. Det är ormens list och duvans menlöshet, vishet och innerlighet förenade till ett.

— — —

Att förbliva som barn, det är icke ett stannande, icke ett tillstånd av sterilitet, tvärtom —: det är friskhet och snabbhet. Det är det högsta mänskliga i dess högsta sundhet.

Vem hade Franciskus varit förutan barnasinet? Blott en rigorös munk, en arm kyrkopolitiker. Och vem Linné? En duktig vetenskapsman kanhända — dock ej mera...

Allt det stora mötes och smälter samman. Den stora glädjen och den stora sorgen bär samma stjärnetecken, blommar upp ur samma väldiga hav av tystnad och evighet. Så också alla djupt upplevda människotankar — de må synas än så motsatta.

Nere på jorden synas de oförenliga, men uppe i de högsta rymderna attrahera de varandra. De böjas mot varandra, ja, de förenas.

Vem är den verkliga Antikrist? Är det icke denna världens gottköps-Kristus, den förvuxne, ljumme, småkloke Kristus?

— V arför faller det dagg på marken, säger min lille
gosse. Är det för att allting skall kunna glittra av sol?

Jag ler och svarar:

— Därför. Just därför.

Nu sänka sig häggarna, tunga av blommor, ned över den mörka ån. Och nu ringa konvaljernas underbara klockor inne i lundarnas tätaste gömmen.

Hur allt detta vita och gyllene, detta doftande veka och spröda dock kan stiga upp ur den svarta skrovliga jorden . . . Så som under denna vår har jag aldrig förr sett detta, tänkt på detta.

Jag önskar, att jag en gång kunde *måla* allt det sköna jag ser från mitt fönster — att jag kunde leva mig in i varje grässtrå, varje blad, varje fåra i trädets grova bark och återge allt i stilla, kärleksfulla penseldrag.

Intet visar bättre vår tids osundhet än dess förvända målarkonst med dess självsvåldiga, högfärdiga naturuppfattning, kalla konstruktion och råa effektsökeri.

Pingst — "hänryckningens tid". Allt är så behagligt nytt, så smekande *rent*. Intet har ännu hunnit bli gammalt och dammigt.

Jag sitter på förstugubron och ser över till granngården uppe på backen mitt emot. Jag ser, hur man fejar och rustar för högtiden — allt kan jag tydligt följa med ögonen. Bonden är ute med kratta och skyffel och gör gårdsplanen fin; jag ser på alla hans rörelser, hur ivrigt han är upptagen av sitt arbete och hur omsorgsfullt han gör det. Nu kommer gårdens stora katt klivande i gräset, lättjefullt går han fram och stryker sig ett tag kärvänligt mot husbondens stövel och lägger sig sedan på rygg i solgasset. Jag tänder min pipa och ler mot dem där uppe. I fjärran hör jag kyrkklockorna ringa.

Nu sätter gubben in sina redskap men kommer strax ut igen. Han hämtar vatten och ställer sig mitt på den nykratade gårdsplanen och tvättar sig, så att vattnet stänker om honom. Han frustar av välbehag och hans våta ansikte lyser mot solen.

Jag är med i gubbens förtjusning, den går mig till hjärtat. Planen där uppe ser verkligen inbjudande ut nu . . . Se människan! säger jag leende för mig själv. Det är dock något skönt hos henne, denna lust till det rena och prydliga. Även om hon blott visar den vid riktigt högtidliga tillfällen, så finns den där likväl . . .

Junivinden fläktar varm och ljuvlig kring mitt huvud. Skyarna segla älskligt vita över himmeln, och den lilla tusenskönan blommar i det friska gräset. En färggrann hackspett spatserar uppför en gammal björkstam, ljudligt knackande med sin näbb mot barken. Högt i zenith står solen, rikt leende, konungsligt strålände.

Här bland träden och blommorna härskar ingen bestämd "tid", intet visst århundrade. Det kan vara det ena såväl som det andra. Jag vet ej varför, men just nu tyckte jag, att det var något av medeltidens stilla luft i vindens andning. Ty medeltiden var ju inte endast den där mörka natten med de spridda stjärnorna, den var också sol och blomdoft, lövade björkar och lekande djur. Och det fanns människor också då, som gingo så här genom junidagen och tänkte sina tankar över tingen.

Det fanns mycken okunnighet, mycket av smuts och råhet då, och det är ingenting att önska tillbaka. Men fanns det inte också mera av naturens lugn och *tidlöshet* hos människorna? De voro inte slavar under tiden på samma sätt

som vi, världsuret knäppte inte med samma feberaktiga hast som nu. Vad var ej en bok eller en målning för ett under på den tiden, hur mycket av kärlek och tålmod låg icke däri? Människorna kunde tänka en tanke till slut, de hade tid att följa den, om den också förde in genom den mest villsamma labyrint. Och de kunde gå så här och leva sig in i ett stycke natur — barnsligt trygga, utan att bekymra sig om klockan, utan att känna hemliga samvetskval över att de slösade bort en dyrbar tid... Träden och blommorna hade kanske en tacksammare uppgift då?...

Då Kristus stod inför Pilatus och denne ville veta, om han erkände sig som judarnas konung, svarade han: "Mitt rike är icke av denna världen."

Var han så lunda en fiende till jorden och jordelivet? Skulle han blivit sänd för att lära människorna förakta Guds eget verk? Det förefaller, som om många menade så.

Men att vända sig bort från *denna världen*, är det verkligen detsamma som att hata *jorden*, som Gud lät stå fram ur töcknen till ett hem åt oss? Jag menar i stället, att Kristus kom för att lära oss *älska* jorden.

Ty "då han vart tillfrågad av fariséerna när Guds rike skulle komma, svarade han dem och sade: Guds rike kommer icke så, att det med ögonen förnimmes; icke heller skall man säga: se här eller se där, ty se, Guds rike är invärtes i eder."

När jordelivet leves utan samband med evigheten — det vill säga med Guds rike — då leves det i "denna världen". Den som lever så, lever i det yttre och är sig själv nog, för honom synas alla ting kalla, hans blick tränger icke in i dem. Av sin broder utpressar han intill sista skärven, och han har

— som fariséerna bekände om sig själva — ingen annan konung än kejsaren. Han är besatt av en glupsk och beräkande småklohet, ett förstånd utan förnuft. Hans ande är Tyngdens ande, genom vilken allt faller.

Allt, vari icke ett levande hjärta slår, hör till denna världen. Dit hör det mesta i vårt samliv, vår politik, vår kultur, ja även vår kyrka har, liksom fariséernas, icke Gud som förste styresman utan — kejsaren.

Till denna världen — borgardömet, kejsardömet — hörde icke Kristus. Hans konungadöme var annorstädes beläget. Och har väl någonsin en stor och levande själ lagt till vid denna världens bryggor annat än som missionär eller stridsman?

Det var med denna världen Satan enligt legenden frestade Kristus —: "allt detta skall jag giva dig..." Icke var det väl Guds jord, dess prakt och skönhet, som Satan ägde makt att bortskänka, *den* var icke hans, den var honom helt främmande.

Men de, som hata jorden och önska sig bort från den, för-glömma, att vår jord är en liten ö belägen mitt i evigheten. Var stilla bara och lyssna riktigt, så får du nog höra, hur havet sjunger! —

Jorden är evighet liksom himmeln. Ja, allt där det finns ett uns av Guds tanke, där är evighet — i höjden som i djupet, i öster och väster. För den som ser och hör *blir* allt evighet — för var och en, som själv har "Guds rike invärtes" i sig. Men den, som aldrig varit hemma på jorden, har heller ännu icke någon boning i himmelen.

Kristi rike var innerlighetens rike, om vilket man icke kan säga: se här eller se där. — Vår uppgift är att fylla denna världen med evighet. Det är den sanna utvecklingen, den sanna fullkomningen.

Det är redan midsommar. En majstång är rest i byn, och från planen där borta hör jag glam och barnaskratt eka genom skymningen. Jag känner mig med i leken, fastän jag sitter hemma hos mig.

Jag går ut med min hustru på kvällen, vi ströva omkring, såsom vi förr gjorde, vi tända till och med en eld invid forsarna i ån. Jag sitter tyst och betraktar hennes ansikte — det blir plötsligt liksom nytt för mig. Det förefaller mig, som vore det längesedan jag sist såg detta ansikte...

Det slår mig, hur främmande vi människor dock äro för varandra, hur litet vi veta om varandra, hur skamligt vi äro oss själva nog. Liksom vi möta naturen utan vördnad, så betrakta vi också våra medmänniskor på samma sätt. Vi glömma, att varje människa dock är ett stort under för sig, en vandrande värld, fylld av fruktan och glädje, ångest och hänryckning, vi glömma att det finns hemligheter i en människa, dolda källor, stilla blommande nejder...

Vi äro fattiga, fattiga...

Jag tänker på detta hela tiden, medan vi gå hem. Och när jag går in, stannar jag en stund och betraktar hela den skymmande nejden. Det blommar där inne i dunklet, det blommar och sjunger.

Det växer skogsliljor där borta under de mörka granarna.

Nattvioler! Jag vandrar över de torra skogsbackarna, där denna ädla blomma växer talrikt. Jag går där och tänker på min barndom . . .

Sådana blommor plockade jag som liten gosse. Jag band dem i små buntar och gick in till staden och sålde dem på marknaden där.

— Nattvioler! Här finns det nattvioler!

Jag ser detta så tydligt, det är som vore det i går. Jag står på det stora flacka torget mitt bland all köpenskapen med mina blommor i en liten korg. Då och då kommer det någon och ger mig tio öre för en bunt nattvioler. Jag står där och följer allt med ögonen, jag tycker det ser trist ut, jag längtar hem.

Och nu går jag här och plockar nattvioler igen . . .

Deras doft gör mig litet vemodig. Man bör icke för ofta se sig tillbaka. —

Hur kan synd utplånas? Genom ljus, genom kärlek. Den mycket älskat varder mycket förlåtet.

Där hel kärlek är, där är ingen synd, där är hel skuldlöshet. Blott här nere, i *denna världen*, finnes det synd. För den rene är allt rent, för Gud är allt lika.

Då vi sträva till helhet, då sträva vi till skuldlöshet.

Jag har gjort en ny upptäckt. Jag har råkat en ensam man, som slagit sig ned för en tid i närmaste by. Och det gläder mig, ty om vi också stå på skilda plan i livet kunna vi dock talas vid om ett och annat.

Jag träffade honom helt apropå — han satt och metade vid en av de många småsjöarna. Det är en man uppåt medelåldern, spenslig, litet förläst. Hans ansikte är påfallande osymmetriskt, blicken tankfull men liksom halvt slocknad. Jag frapperades av en viss höstaktig, frusen hjärtlighet — hela mannen synes mig likna en oktoberdag, över vilken en blek och långsam solstrimma då och då faller.

Han lär ha haft ett rätt äventyrligt livsöde har jag hört. Människorna här kalla honom "Prästen" — han har nämligen varit präst en gång i sin ungdom. Nu vet jag just ej vad han sysslar med. Emellertid intresserar han mig, såsom det okända och förbehållsamma alltid intresserar.

Och jag råkar honom allt emellanåt. Han lär mig namnen på blommor och stenar, som jag inte känner till, och han

berättar roande och underhållande men alltid spetsigt ironiskt. Stundom göra vi långa promenader tillsammans.

Vi tala också om väsentliga ting, om livet och vår möjlighet att fatta och leva det. Han är icke glad åt livet, han finner överallt motsatser, han vill icke låta försona sig. Han kastar sig över mina ord i en sorts lekfull desparation, han står som en rovlysten katt ständigt färdig till språng. Också jag å min sida slår an en raljant, halvt nonchalant ton. Så kunna vi gå långa timmar och balansera mellan allvar och lättsinne.

Liksom på kiv visar jag honom små situationsbilder ur det liv, som lever omkring oss. Vi möta en flock glada, lekande barn, vi möta en gammal gubbe, som går och gnolar en visa och kisar mot den röda kvällsolen.

— Livet är dock gott, säger jag.

Han svarar med en axelryckning, som kommer mig att le.

— Ja, säger jag. Jag vet, att detta blott är en sida av livet. Men den är dock betydelsefull nog. Den omedvetna, ogrumlade lycka, som finnes i tillvaron, vittnar om något, har något att säga oss.

Under min tidigaste ungdom kom jag på grund av mitt yrke att blicka in i ett hem, där jag annars alls intet hade att göra. Jag minns detta hem, såsom man kan minnas en tavla, ett landskap, bräddat av gyllne stillhet och lycka. Det var ett enkelt borgarhem, men det var en sådan värme, en sådan självfallen harmoni över det hela . . . Varje ord, varje

Ljud där inne föll mjukt och dämpat, där var ständig morgonsol. Till huset hörde också en trädgård — den stod alldeles full med rosor. Jag förälskade mig i detta hem, dit jag ju blott kom för att uträtta ett arbete. Det föreföll mig ligga i tillvarons centrum. Hela det andra bråkiga, sorgliga, fruktansvärda livet svängde liksom kring denna lilla idyll — allt var liksom till för den. Ja, min egen hemlöshet fick något av högtid över sig vid blotta vetskapen om, att detta lilla paradis fanns och att det skulle bestå.

Mefistolöjet på min väns läppar dör bort, han går tyst och helt allvarlig en stund.

— Ja, den där idyllen, säger han slutligen. Det förefaller mig, som om också jag hade sett något liknande. Jag hade en vän, han hade ett sådant där vackert och soligt hem. Han hade en ung vacker hustru och två små barn. Jag gästade dem någon gång och trivdes gott där. Så en dag läser jag i min tidning, att allt är slut, att allt har ramlat i ett enda slag. En dag då mannen kom, hade hustrun dödat sig själv och sina barn. Ett plötsligt anfall av sinnesförvirring, hette det i tidningen, och det var naturligtvis så. Men *hur* kan nu sådant ske, vad ligger bakom och vad är meningen? Är inte livet ändå en vansinnig historia, är inte all den där livslyckan byggd på vulkanisk grund? Jag säger ännu en gång: vad är meningen — vem kan se mening i sådant? Och om en erfaren människa över huvud skall

kunna leva mitt i denna djävulska förvirring — kan hon göra det annat än i desparation, med sammanbitna tänder?

Jag svarar ingenting. Men sedan vi skilts och medan jag ensam vandrar hemåt, går jag och tänker över min väns berättelse. Det var ju ingenting egendomligt eller överraskande i den, sådant står ju nästan var dag att läsa i tidningarna. Det var den gamla stötestenen, den gamla historien om det oförskyllda lidandet. Inför detta hade väl min tanke stått hundratals gånger, ja, från detta hade jag utgått, då jag började försöket, att bilda mig en egen livs mening.

Och dock gjorde denna berättelse nu åter ett så underligt intryck på mig. Icke blott så, att jag rent mänskligt greps av den och led med i den, men den tryckte ned mig, jag kunde inte andas fritt. Allt kom mig så nära — det föreföll mig, som om också jag kände den där mannen, vars hela liv så brutalt hade ödelagts. Hur hade han tagit det, hur levde han nu? . . .

Min tanke var liksom instängd, fångad. Jag låg hela den långa, kvava sommarnatten utan att kunna sova.

Och medan jag låg så, i ett plågsamt tillstånd mellan sömn och vaka, blev min inbillning så rörlig och intensiv. Jag såg en syn, som sedan ofta har kommit för mig.

Borta på järnvägsbanken går en flicka och plockar smultron i en liten rödrutig korg. Flickan är helt liten — kanske tre år —, hon har rosig hätta och röda strumpor. Hon går och jollrar för sig själv, medan hon plockar de stora blanka, doftande bären.

Då kommer tåget långt borta. Det börjar knäppa i skenorna, det dånar norrifrån som ett hastigt växande vattenfall. Den lilla flickan lyssnar till, hon tappar sin korg i förvirringen och börjar gråtande springa fram efter järnvägslinjen. Ännu skulle hon hinna undan, om hon blott förstode att vika av från linjen och kasta sig ned i diket. Men hon springer blott framåt, hon snavar och reser sig igen. Hennes små ben ha så bråttom.

Nu är tåget inpå henne. Som ett fantastiskt odjur jagar det frustande loket fram. Då vänder den lilla, medan hon alltjämt springer, sitt ljuva barnansikte mot det stora svarta

vidundret, hennes blåa ögon stå fulla av bestörtning och undran. Om en sekund slungas hon som en blodig trasa ned över banvallen. Några steg längre bort ligger hennes korg och de granna bären ligga strödda i sanden omkring den.

Med en röst, främmande för mig själv, säger jag: detta är livet.

Men då jag stiger upp i soluppgången och böjer mig ut genom fönstret kvittra fåglarna och kring stenarna i hagen blommar epilobium, hög och festlig.

Det är dock upprörande, hur själv tillräckliga vi äro, hur föga broderligheten ännu trängt in i vårt sinne. Vi leva för mycket in abstractum — i förväntan, i det avlägsna, i teorier.

Arbetaren predikar broderlighet, men kommer en sämre ställd kamrat och vill ha hjälp, blir han genast sur och borgerlig. Prästen predikar broderlighet, men knackar en tiggare på hos honom, hotar han med länsman.

Dagligen läsa vi om olyckor, om nöd och sorg. Men hur ofta går något av detta oss djupt till hjärtat? På sin höjd tacka vi Gud, att *vi* ännu icke träffats av ödets piska.

Alla gömma vi oss bakom den obotfärdiges förhinder. Alla vänta vi på något underverk, som skall komma ned från himmelen och förändra vår värld. *Då* skola vi leva rättfärdigt, *då* skola vi hålla fred med varandra. Till dess kunna vi leva "som alla andra" . . .

Vi glömma, att *vår* uppgift ligger i detta *nu*, som vi stå mitt uppe i, att det är *vi*, som skola göra underverken. Vi vilja ej förstå, att den sanna heroismen framför allt verkar i det tysta, undangömda, vanliga.

Om vi levde *ursprungligt*, då levde vi *realt*. I det ögonblick vi fatta, att vi alla äro bröder, som i ett heligt ögonblick mötas i den oändliga tiden, då veta vi också vår plikt mot varandra. Vi mötas ju blott detta ögonblick — vi sitta en kort stund och leka i solskenet utanför evighetens port. — Snart äro vi alla borta . . .

Jag har också känt en sådan man, vars hem plötsligt hade upplösts. Jag minns, att jag kom in till honom, allt var så underligt tomt där inne. Jag märkte, att klockan hade stannat.

— Din klocka har stannat, sade jag. Varför sätter du den inte i gång?

— Klockan...? Ja, den har gått ned. Jag har inte dragit upp den, det är, som om den inte anginge mig mer.

Jag förstod honom. *Tiden* hade stannat för honom, han var liksom utanför den.

Denna lilla händelse dök nu upp i mitt minne, och jag sitter och funderar över den.

Vi leva *alla* "på vulkanisk grund", vi skulle *alltid*, i viss mening, leva som om tiden hade stannat...

Tror jag verkligen på Gud? Är inte alltsamman endast en barnlig lek med ord?

Och dock — jag tror. Inte på någon särskild gud, någon gammaldags eller modern, inte på någon som kan se ut så eller så... jag tror helt enkelt på Gud. Jag tror på det som är kvar, sedan alla *gudar* rensats bort ur begreppet Gud.

Är Gud god? — Jag tror så.

Är Gud barmhärtig? — Inte efter människosätt. Gud ser på annat sätt än vi, djupare in, längre tillbaka, längre framåt...

Men alla ord bli falska, jag kan intet förklara för mig med ord... Vad allt är gåtfullt!

”Icke giver jag såsom världen giver. Min frid giver jag eder.” Frid — hur främmande ljuder icke detta ord för oss — vi räddas för att taga det i vår mun. Kristus kunde säga detta: Min frid giver jag eder — jag och Fadern äro ett. — Därför, emedan han var så *hel*, kan han aldrig övervinnas.

Men hur är det då möjligt att äga frid, kan en människa vara *nöjd*, så länge det finns lidande, lögn och förtryck runt omkring henne?

Kristus var icke ”nöjd” — men dock ägde han frid. Kristus var den djupast ”missnöjde” av alla som ha levat, — bar han inte all världens smärta, skälvde han inte under hela världsalltets lidande? Och dock hade han frid . . .

En tänkare, själv en ”kristen”, har sagt, att ”för den fromme och upplyste betyda all världens tårar och lidanden intet”. En gång upprördes jag av dessa ord, jag fann dem kärlekslösa, vidunderliga. Så småningom har jag trott mig bättre förstå dem.

Ty det är *en* sak att stå mitt i tiden, att se och leva med *den* och en annan sak att stå på evighetens berg och se ut därifrån. Här nere hör kampen till, arbetet, kärleken — framför allt kärleken. Där uppe är det frid.

Ängeln som kommer ur evigheten utsändande plågor över jorden, han är icke ond, och dock fullgör han sitt värv leende — — —

Han är icke ond, men han har frid. Han ser långt hän, han vet, vartill allt tjänar. Också han är ett med Guden, den eviga verkligheten. Han känner Meningen — av den strålar hans leende.

Också Kristus kände Meningen — därför bekände han sig själv vara en konung, därför stod han så fast, därför hade han frid. Han var tid och evighet, nej och ja.

”Älsken varandra inbördes och haven frid” — det är tid och evighet i förening — det är *allt*.

Självfallet, barnsligt, naturligt måste allt detta bli för oss — först då äro vi fria, ja, först då *äro* vi. Vi skola verka och tjäna på jorden, men evighetens ord måste ha gått oss i blodet, så att vi utan att tänka därpå göra allt i dess namn.

Så lever väl ingen. Men det ligger ett löfte i att en *har* levat så, och i det, att vi ana, att så *måste* vi leva.

Vi skola verka och tjäna på jorden, ty jorden höra vi nu till. Vi skola göra allt efter vår kraft och möjlighet — allt på god tro, i gott hopp. Våra händer må vara rastlösa, men i vårt hjärta skall det vara stilla. Vi skola hjälpa det vi *kunna* — det vi icke kunna skola vi blott innesluta i vår kärlek . . .

I dag hade jag besök av den prästvigde filosofen. Vi ha nu talats vid ganska många gånger, men knappt en enda gång ha vi råkats i djupare mening. Jag hoppades från början, att han skulle ha mycket att säga mig, men vi förbli främlingar för varandra, vi äro alltför olika. Det är något gammalt, något grått och gårdagsaktigt över honom. Nästan allt vad han säger är sant, men det befriar ej. Vi äro barn av skilda sekel. Han har upptagit det gamla århundradet i sig: först dess konventionella tro, så upproret, frihetstörsten, "sanningssökandet", slutligen tröttheten, grinnet. Där synes han ha stannat.

Han satt här och talade om mänsklighetens pinohistoria, ondskan, dumheten, alltings intighet. Herregud, hur rätt har han icke, men hur gammalt och trist är ej detta! Han vill lägga ett kors på människorna, men hans kors är icke heligt och fyllt av en mystisk segerkraft, som kristendomens kors, det är ett simpelt träkors, dött och tungt av fuktighet, liksom statt i förruttnelse. En stark människa skall våga se det onda i vitögat, men hon skall icke stanna och låta

sig ringas in. Åtminstone någon gång måste hon kunna säga: jag har *övervunnit* detta. Det kan vara stolt att säga nej, men om man fastnar i ett monotont nej-sägande, får man till slut onda ögon.

— Du är en obotlig romantiker, förebrår han. Du tycker om att sväva i det blå. Du *vill* inte se, sannerligen, du är mörkrädd, gamla karlen.

Ja, jag tycker om solen. Och jag kan inte resonera med en människa, som inte blir glad, när hon hör lärkan spela.

— Men om du hör henne spela över ett slagfält?

Ja, jag tycker om lärkspelet, det kan inte hjälpas.

Och, käre vän, vad vill du egentligen här uppe i våra tungsinta skogar? Gå till människorna som glamma på torgen och predika för dem, om du vill. Men du föraktar allt predikande, emedan du själv var en dålig predikant i din ungdom . . .

Varför grubbla vi alltid, varför äro vi så alltför medvetna?

Vi äro dömda att vara medvetna, ända till dess vi ha rätt att vara omedvetna. Vi måste grubbla över oss själva, ända till dess vi bli goda, vi måste rädas för mörkret, ända tills vi inte kunna rädas mera . . .

Vårt blod är inte rent, luften i vår själ är förskämd. Då vi bli rena, då bli vi äntligen trygga. Då leva vi som blomorna och dö som de. —

Det är gott. Det är stilla. Det är septembertid.

Det finns ingen död, endast liv; ingen hemlöshet, men ett stort rikt hem. Och det finns ingenting tomt, endast en större eller mindre grad av fullhet.

Jag klappar på över allt, jag letar mig in i allt. Det är som om allt vore gjort av samma stycke. Jag börjar ana något av innehållet i den gamla bekännelsen: jag lever icke mera *jag* . . .

Luften är hög och blå, kristalliskt genomskinlig.

Kärleken är allt. I den finns allt — den rätta kampen
och den rätta friden.

Från mitt fönster ser jag, hur bonden går med sin sädes-skäppa och sår höstrågen. Kornet, vilket han slänger ut omkring sig, glittrar som damm i den solfyllda luften. Så som han nu går där, liknar han alldeles bonden på Millets tavla. Han är ett med jorden och med sitt arbete, han sår full av förhoppning.

Hans arbete blir aldrig färdigt, det är en ständig upprepning, men genom arbetet gör han dock nuet fullkomligt — så mycket det skall vara just som *nu*. Jag följer hans ivriga armrörelse med blicken; jag ser honom gå fram och tillbaka, åter och åter.

Jag sitter och tänker på detta.

Är det inte så med hela världen som med bondens åker? Det måste ständigt sås, och då kornet är sått, är allt fullkomligt — nu. Intet är färdigt, men på sitt sätt, så långt det skall vara, är allt fullkomligt.

Vi äro komna för att så fulla av förhoppning. Men vi äro lata dårar, som sitta med händerna i kors och ha prentioner på en orörlig fullkomlighet i tiden.

Den ene menar, att livet är ont, den andre, att det är gott — vem har då rätt? De ha rätt båda.

Man kan icke utmåla tillvaron så fruktansvärd, att den i verkligheten icke är ännu fruktansvärdare — men ingen kan heller ge uttryck åt hela dess skönhet och härlighet.

Den som är "nöjd" är en halv människa, en omänniska, men den ständigt sure och missnöjde är också en halv, en självisk och kärlekslös människa.

De stora människorna ha haft blicken öppen åt alla håll; de ha genomvandrat både himmel och helvete.

Om humor:

En berömd humorist har en gång yttrat följande visa ord:

"Allt mänskligt är rörande. Humorns hemliga källa är icke glädjen utan sorgen. Det finns ingen humor i himmelen."

Vi kunna — om vi vilja begagna ett mystiskt klingande uttryckssätt — säga, att det finns tre livsformer för oss människor: helvetets, människovärldens och himmelens. Den första betecknar själviskhetens värld, en värld där marken är evigt tjälbunden och där ingen planta förmår växa eller grönska. Helvetet är mitt ibland oss. Närhelst vi stänga oss inne i girighet och högfärd, närhelst vi vilja mottaga utan att ge något tillbaka, hamna vi i dess mörka djup. Den egocentriske är den djävulsbesatte, och ju mer hans glupskhet tilltager, ju mer tilltager också hans plåga. I helvetet finns intet medlidande, ingen kärlek eller vördnad. Där finns heller ingen humor, ty helvetet ligger *under* det gemensamt mänskliga.

Himmelen är det rena ljusets värld, världen över mångfalden, landet bortom ont och gott. Livet där är kärlekens vila vid alltings källa. Himmelen ligger *över* människovärlden — ehuru likväl mitt ibland oss även den. Hur tyst är där icke! Där driva inga skyar, icke ljuda där fotsteg, icke falla där tårar. "Det finns ingen humor i himmelen."

Det är till "det dagliga livet", livet i människovärlden, som humorn hör. Men få begrepp äro så missförstådda bland människorna som begreppet humor. Med humor mena de flesta en gamängaktig vitsfärdighet i ord och tanke — den tomma kvickheten, det banala aplöjet är "humor". Varje narr som genom att leka med ord eller genom att grimasera bra förmår locka fram ett flabbigt skratt, menar sig vara en "humorist". Med humor skall livet tagas, heter det, och därmed menar man oftast, att man så likgiltigt och tanklöst som möjligt bör tillryggalägga den korta vägen mellan vaggan och graven. Han har ingen humor, säger man om en människa, den där talar allvarliga ord om allvarliga ting — som om inte livet först och sist vore något gripande allvarligt.

Nej, den sanna humorn är, djupast inne, allvar och vishet. Den är kärleken som ler mot människorna och det mänskliga. Den är övervärldens blida skymningsljus över jorden — höjd över det själviska, medveten om det eviga möter den goda humorn jordens ävlan, sorg och obeständighet i ett förstående leende, bräddat av erfarenhet från allt mänsk-

ligt. Det öga, där den sanna humorn lyser, har blickat in både i helvetet och i himmelen. Det är fyllt av ett starkt, fritt och aldrig sinande medlidande.

Humorn fordrar stillhet, på sitt sätt. Ty då det larmar inom oss, då vi äro upptagna av oss själva, äro vi icke mäktiga dess vidsyn och frihet. Först då vi lagt av vår egen börda kunna vi fritt möta människorna. Humorn är ett tryggt jämnviktsplan för människan, det vardagligas goda livssyn.

Men människan är inte endast öga, hon har också fått händer, hon är icke till blott för att skåda, utan hon skall också arbeta och kämpa. För den kämpande är det icke gott att förstå för mycket, har man sagt — med orätt, tror jag. Vi böra väl alla vinnlägga oss om att förstå så mycket som möjligt. Den som förstår mycket skall därför inte bli lamslagen i sin strävan, han skall i stället allt mera höja sig till att kämpa *i sak*. Den kämpar rätt, för vilken livskampen väl är en kamp på liv och död, men som dock i "det verkliga livet", i vardagens alla situationer, kan le samma fria leende åt alla håll.

Humorn är icke den högsta livssfären, men den har dörren öppen mot den. Sorgen är dess källa, men den rinner genom det vardagligas marker hän mot evighetens hav — —

Det är höst, men ännu lyser solen hög och varm, året står nu i sin skönaste mognad. Äppelträden äro tunga av doftande syrlig frukt, aspar och lönnar lysa i guld och rosenrött och de metallglänsande bokarna stå i gyllenbrun dräkt. Ån rinner så lugnt och mjukt under den höga himmeln, genom skogar och ängar, förbi röda stugor och lummiga trädgårdar. Allt upptager den i sig under sin färd mot havet, dock är den så stilla.

Vad jorden dock är oskuldsfullt skön, hur tålmodigt den tröstar, hur blott den väntar. Hur den överflödar av rikedom, för att ingen skall behöva komma till den förgäves. Och hur barmhärtigt och eggande den tiger. —

Kvällarna bli nu längre. Jag sitter och talar med min hustru, medan aftonmörkret faller och brasan brinner på härden. Vi tala om det som varit, om gångna dagar och år.

Vi ha redan gått lång väg tillsamman, en underlig, vansklig väg.

Du tyckte om att gå genom stormen och ruskvädret, och du tänkte föga på de märken en sådan vandring sätter, om den varar länge. Det har du inte tänkt på. Därför har du ännu kvar det goda, glada lättsinnet i ditt öga — ett lättsinne, sprunget ur ett friskt mod och en frisk tro.

Och där är en guldton omkring din panna, det ser jag nu. Den är ditt tecken, den är mig kär. Du har gått genom stormen, och du har mognat i den. —

Min moder kommer in till mig.

— Vad grubblar du över nu mera? säger hon, och hon ler, så att de mörka ögonen spela.

Jag ler också.

— Nu mera grubblar jag inte så mycket, svarar jag. Jag finner allt enklare och mera naturligt nu. Men jag håller på att leta mig in i allt, och det går inte så fort.

Hon förstår väl inte riktigt vart jag vill hän.

— Du är ung än, menar hon. Du har hela livet kvar. Jag har mitt bakom mig.

Ja, ja. Du har det bakom dig, men du har det också inom dig. Tiden har inte runnit bort för dig, så som den annars gör för så många av oss. Du har förvandlat tiden till levande liv.

Högt säger jag:

— Du är vis mor, du har lärt av livet.

— Jag — ack, säger hon och ler åter eftersinnande, jag har ingenting fått lära. Vad vet jag om allt? Det som ni unga tala om, det får jag stå utanför.

— Du har inte lärt av böcker, det är lika gott. Böckerna lära en sällan något om hur man skall bära sitt livsöde, så som du har buret ditt. Du har klarat dig gott utan böcker.

När du går bort, så går du inte bort spårlöst, tänker jag för mig själv. Ditt namn står verkligen skrivet i *livets bok* — det gäller ju inte om allas. Många leva länge och dö ändå som om de aldrig hade levat. Det ser åtminstone så ut. De leva som de fåvitska resenärerna i Linnés parabel — männen, som skickades till månen för att utforska dess hemligheter, men som, då de kommo tillbaka, så föga visste, att de därför "blevo föraktade och betraktade som ovärdiga gäster". Många har god tid att lära och fylla oavslutligt sina silverbägare i kunskapens brunn, men förbli ändå lika tomma och lika oförnuftiga. Men de gå väl inte till brunnen av kärlek till den kraft, som är i vattnet, utan mera för att få spegla sig och visa de vackra bägarna. Vartill kunskap för den som icke älskar?

Men du är vis, moder — ja, fastän det låter så helt löjligt, kunde jag ha lust att kalla dig genial . . . Ty *innerligheten* är till sist det geniala, det må vara i ett liv eller i ett verk. Ju mera innerlighet, ju mera genialitet — i livet som i verket.

Du känner inte så mycket till, kan inte beskriva och resonera. Men det är sällsamt, hur mycket du dock *vet*. Du tillhör dem, som veta utan att ha lärt; det de lärda ha kunskap om, det vet, det *äger* du. Det andra i ständig ävlan få-

fängt söka förvärva sig, det "giver Han", heter det i Psaltaren, "åt sina vänner, medan de sova..."

Ditt liv har varit vardag, men du har haft helg i din själ. Du har inte varit en Martha, fastän dina grova händer synas vittna därom, nej, du har varit en tjänande Maria.

Där vi ha gått snubblande fram, där har du gått lätt och svävande. Att det fanns stötestenar — ack, hur skulle livet annars vara? Dig har det inte fallit in att ställa dig i skymundan och okväda livet. Med de glada har du varit glad, och med de sörjande har du gråtit. Så har du aldrig varit ensam och arm.

Nu i den fallande höstskymningen strålar ditt ansikte ännu mera ljust och varmt. Du ser mot den stora lugna af-tonstjärnan. Och jag — jag ser mot morgonstjärnan, bävande för det inbrytande ljuset.

Men det är samma stjärna — endast sedd från olika håll.

För oss är världen större än för våra fäder, större, farligare och mera osäker. De gamla symbolerna upplösas och falla, och vi låta det innehåll de gömde falla med dem. Var icke den gamla fetischen en undergörande Gud — nåväl, då finnes alltså ingen Gud, ingenting underbart, stort och upphöjt. Skulle det vara bevisat, att Kristus icke i bokstavlig mening avlades genom den helige ande — ja, då var han alltså icke gudomlig utan en "vanlig människa"...

Vi sakna en tro. Därför ha vi nu en konstgjord och förflackad kultur, därför söka vi raffinerade nöjen och njutningar, därför klamra vi oss fast vid borddans och spiritism och allsköns onödiga och osunda påhitt.

Vi sakna en tro, därför äro vi sjuka och ömkansvärda. Vi äta oss själva, vi orka icke skapa.

Vi ha ett gudshus i varje kyrkby, en präst i varje församling. Men varför skulle den andligt hungrande gå till ett tempel, där han aldrig bjudes ett levande ord? Varför skulle en tvivlande och kämpande själ gå till en präst och bikta sig, varför skulle han söka en man, som själv varken tror eller

tvivlar, en man, som utbildat sig för ett yrke men icke för en kallelse? Prästens lärdom kan han söka sig på annat håll, men den djupa andliga erfarenheten, den förstående, uppriktiga blicken finner han ingenstädes. Vi ha lärda män, vi ha folktalare, politiker, brödskrivare och lindansare, men — o fattigdom — vi äga icke mera några sanna präster!

Vår kultur är formkultur, vår religion formreligion. Må människornas längtan hungra ihjäl, må sökandet vända sig i vantro — men leve formen, leve kyrkan, leve de vitmenade gravarna med de dödas ben, vilka vi fordom sträckte på sträckbänk — de stora dödas, vilkas ande vi alltjämt förakta. Må anden förgås, blott murarna få stå kvar, blott gränserna få bli orubbade, blott yrket hålles vid makt! Den tanklösa fromheten vänder sig till fjärran länder för att bryta hedendomens makt, men den ser icke, hur hedendomen går i doktorshatt och prästkrage mitt ibland oss. Ty allt är hedendom, som mera ser till det formella, materiella och synliga än till det andliga, eviga och osynliga.

Vad säger oraklet till de ångestfullt frågande, de lyhörda i tiden? Det säger: blicka tillbaka och blicka framåt — framför allt blicka *inåt*. Det säger: sanningen är gammal, sanningen är evigt ny. Lär av de förgångna tiderna, då allt låg stort och sant och enkelt, lär av de uppriktiga i alla tider, som ha tjänat Gud i tysthet och trofasthet. Lyssna till morgonstjärnan och se till, att du orkar bära dess ord. Ty formerna förgå såsom dagar och nätter förgå, men

evigheten förbliver. Guds rike är invärtes, och sanna tillbedjare skola tillbedja i anda och sanning. Bekännelsen är intet, ty i tomheten är icke Gud, men i allt det sanna och djupa är Gud — det enda och samma. Dit måste vägen gå — inåt, djupt in. Där inne i tystnaden skola alla ängsliga frågor finna mättnad.

Vi behöva en tro, men var skola vi finna den? Finns det längre något tillräckligt underbart att tro på, ha vi icke blivit för gamla och för lärda för att kunna tro? Men jag menar, att det är icke lärdomen, icke erfarenheten som dödar tron, utan det är vår tomhet, vår lättja och själviskhet.

Jag upprepar det: var och en, som i sanning *älskar*, han tror.

I samma mån som vägen går inåt, går den också till förbrödringen.

Ty om jag har fiender, och jag går in i själens värld och stänger dörren till — hur främmande ljuder icke ordet fiende där inne . . . Där försvinner allt oväsentligt.

Det finnes en dröm, som aldrig dör, så länge det finns människor, som önska "frid på jorden och människorna en god vilja". Det är Savonarolas dröm om den fria republiken med Gud som högste styresman. Den drömmen har levat hos alla mänsklighetens ädla "svärmare", de må eljest ha framträtt som kristna eller som hädare. Ja, har icke varje ny tanke, som gripit människorna, också rymt något av denna dröm?

Ett nytt samhälle, en ny mänsklighet — vad betyda dessa ord, då de verkligen betyda något alls, annat än Savonarolas gudsrrike, fastän friare och vidare? I alla dunkla drömmar om ett rättfärdighetens och lycksalighetens rike på jorden ligger denna tanke gömd, allt det evigt revolutionära bottnar i den.

Först då det mänskliga samlivet grundats på det andliga, det gudomliga, kan fred och rättfärdighet bo ibland oss. Endast kärleken kan göra oss till bröder — den kärlek, i vilken Gud bor. Kampen för den nya mänskligheten måste vara en kamp mot Denna världen.

Och här går gränslinjen — den som icke är med, han är mot. Det är den rätta kampen; ständigt skall den utkämpas på nytt från dag till dag, från generation till generation, i det fördolda och bland människorna — kampen för själens frälsning, kampen för sanning och levande ande.

Mina barn växa upp omkring mig. Snart vilja de veta, snart skola de kräva besked om allt som vi vuxna tala om.

Har jag då något att svara?

Ännu fråga de blott nyfiket och tanklöst, men en gång skola de fråga med allvarlig, skälvande stämma.

Vem är Gud? skola de undra.

Gud är det stora trädet, skall jag säga, det stora trädet, som skuggar allt. Gud är den yttersta cirkeln, som omsluter allt.

Men det är ett otillräckligt svar, det är inte nog.

Gud är det, från vilket allt utgår, där alla motsatser mötas och förenas. Gud är den stora solen, kring vilken allt välver sig.

Men det är inte nog.

Gud är kärlek. Gud är det ljus du ser, då din egen kärlek möter all kärlek i himmel och på jord. Gud är det sista, det enda du inte kan upphöra att tro på. Gud är allt.

Så skall jag söka svara dig, mitt barn. Men det är dock inte nog, ty Gud är det utesägliga. All verklighet måste upplevas, först då är den verklighet.

Mitt barn, bevara din barnslighet, och akta den mera än den bästa klädnad. Låt den vara ditt smycke, ditt pansar, din själs vinge.

Älska vardagen, men bliv inte dess träl. Vänd inte dina tankar bort från det förgängliga, men låt din blick tränga djupt ned däri. Tanken på det förgängliga är en tanke, som leder genom kärr och törnesnår, men se till, att du icke fastnar i törnet och låter förgängligheten växa kring om dig. Gå vidare, gå djupare.

Älska skönheten, men inte som en övermått girigbuk utan som en enkel, fattig människa. Försök tränga in även i den, så skall du kanske finna ett trösteord däri, en väg, en port ut till sanningen och livet. Lägg hjärtat intill den, så skall du förstå, vilket som är guld och vilket som blott glimmar.

Och älska dygden — godheten, rättrådigheten. Älskar du inte den, då väger din vilja ingenting, då är du arm och hemlös. Den måste vara det ankare som du sänker i havet,

så att du kan trotsa de ombytliga vindarna. Den måste vara roten av vilken alla dina ord och gärningar få sitt liv.

Låt solen vara ny för dig varje morgon. Var inte när-synt, och glöm aldrig, att jorden är en stjärna i den stora himlarymden.

Det är advent.

Om dagen går stormen stark och tung genom trädkronorna, men natten står bebådande tyst och stjärnljus. Dagen ropar mig, natten blickar djupt ned i min själ. Dess viskning når mitt hjärta med sällsamma hemligheter. —

Vart går jag, vart gå vi alla? Mot förnyelsen måste vi gå, mot förnyelsen glider tiden hän, mot ett nytt år och en ny vår.

Du vet var glädjens sköna guldkust är?
— Min tanke, barn, har stundom vilat där.

Mot evighetens hav den sluttar ner,
vitt över friska vattnen ut man ser.

I lek och möda alla dagar falla
och nattens famn sig öppnar trygg för alla.

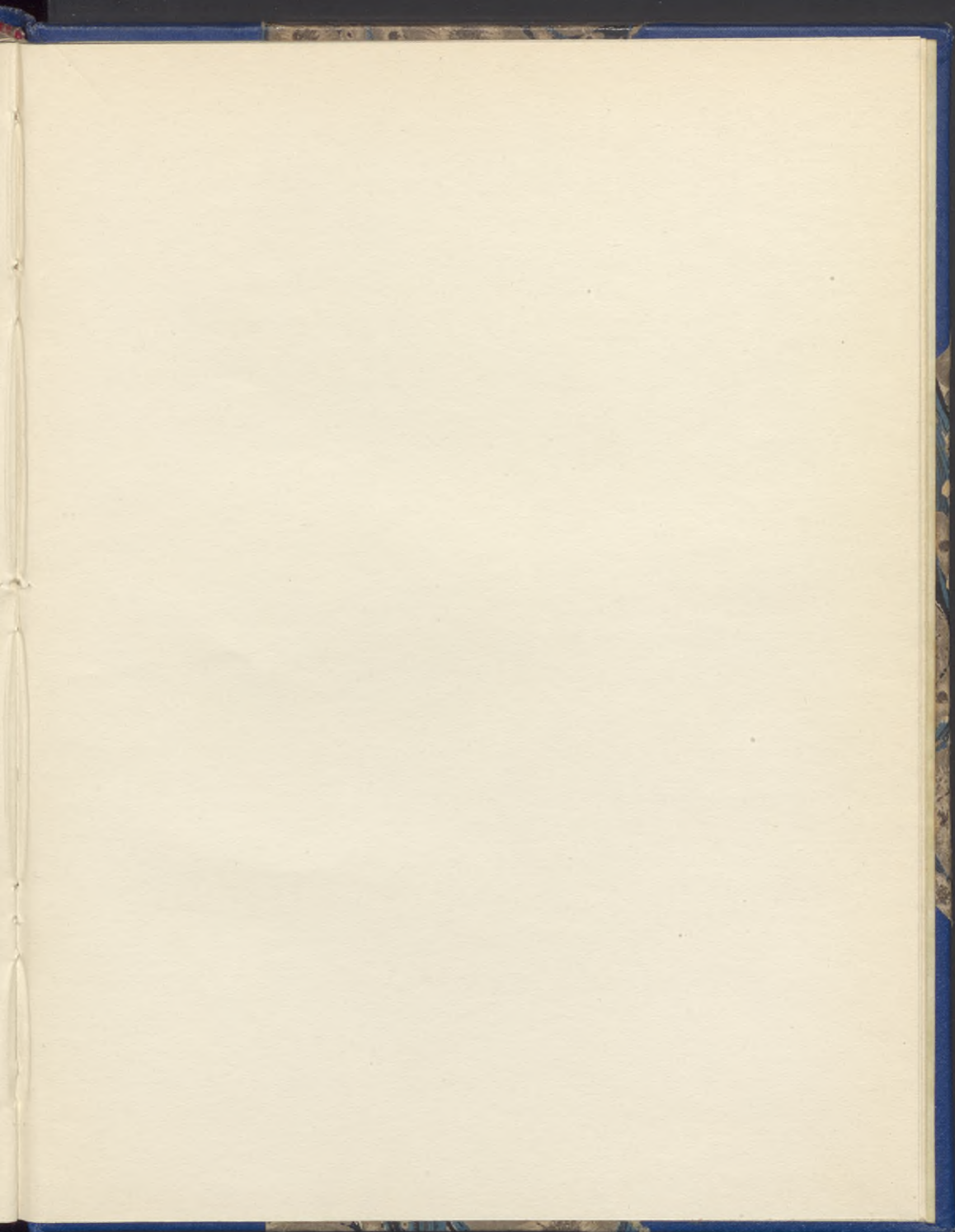
I trädens eviggröna kronors ro
havsdjupens stora sångarfåglar bo.

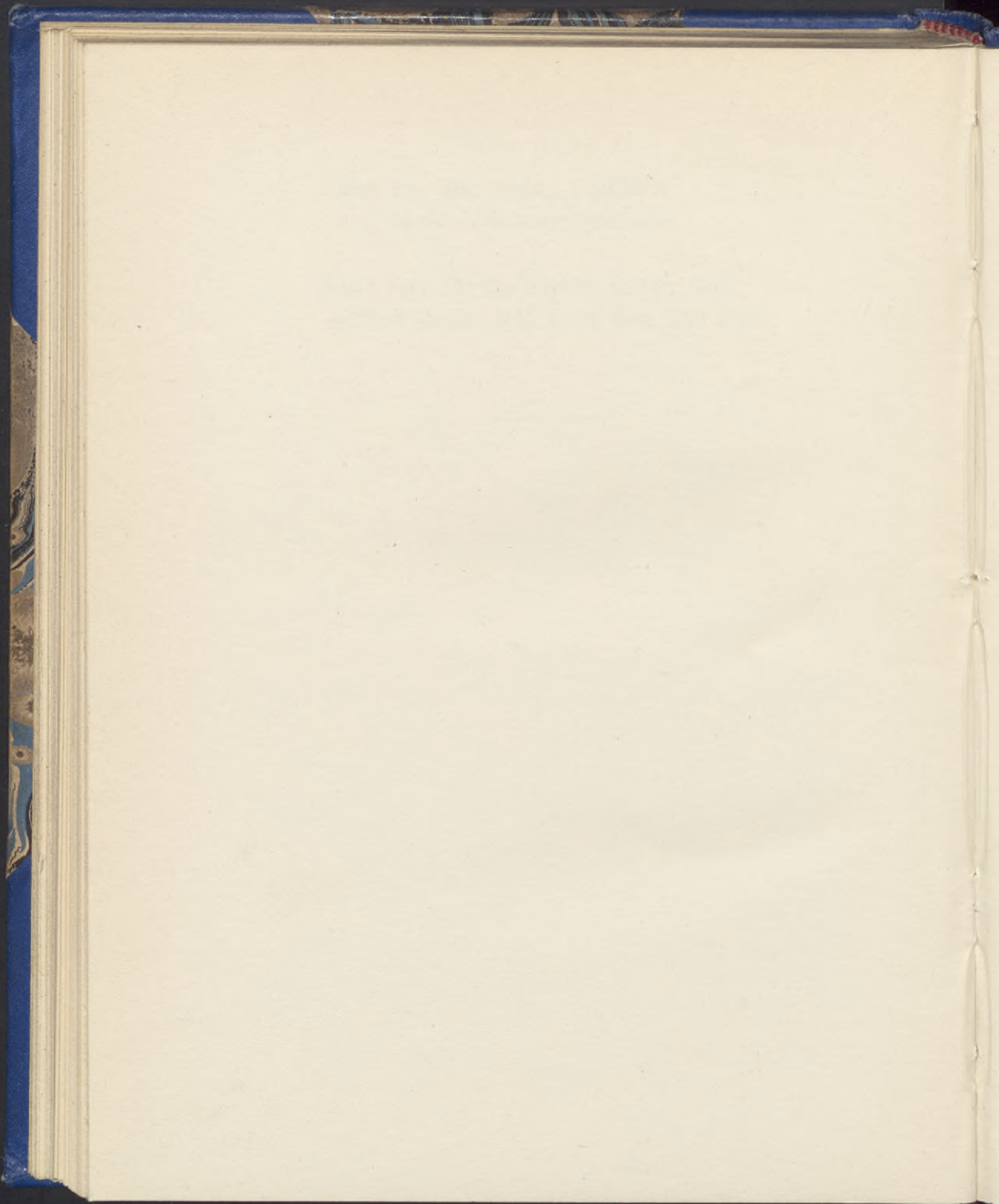
På ängar, vilka rosenråd bekransa,
de som ha mycket älskat glättigt dansa.

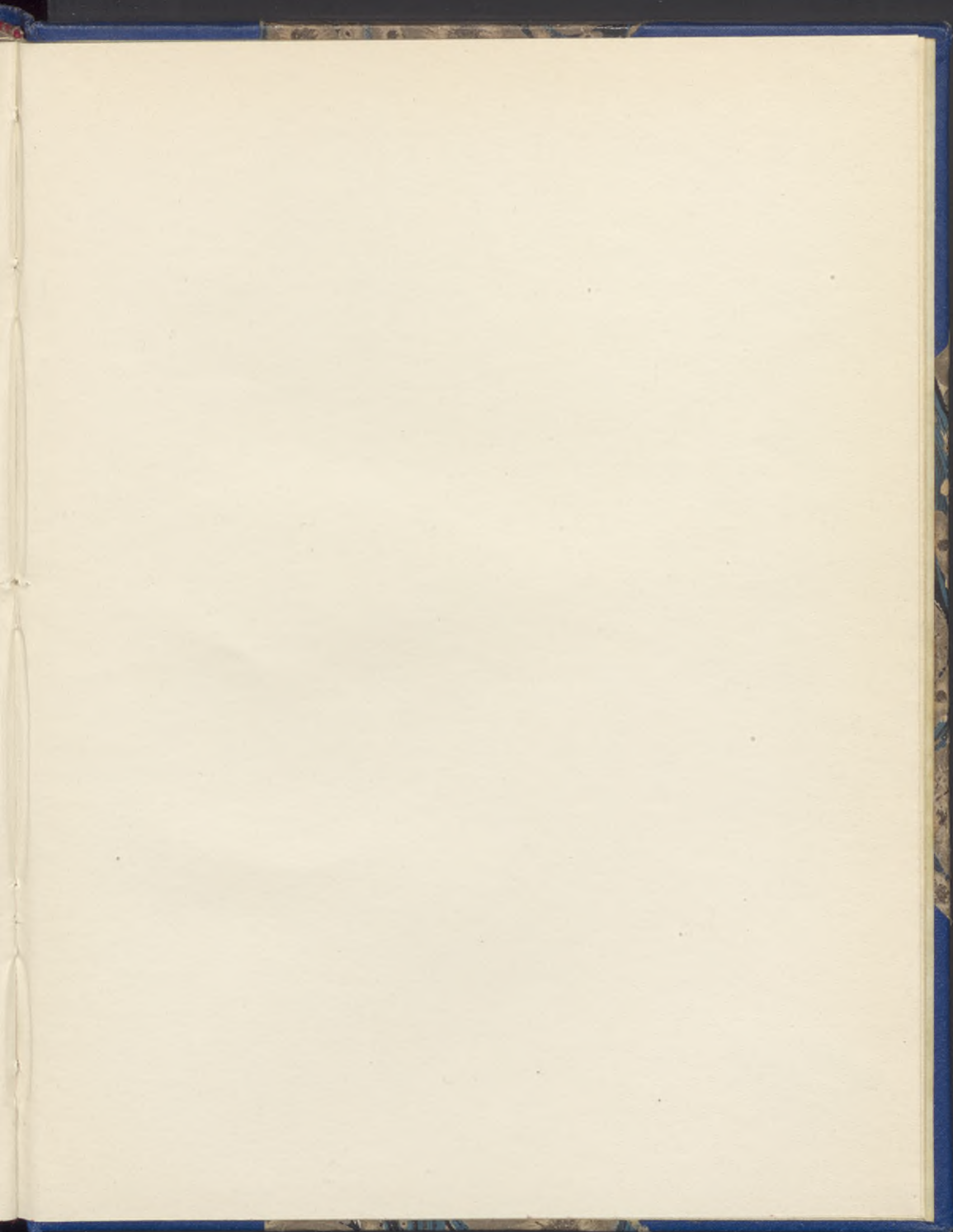
Den ljusa strand, där barnen tanklöst leka,
det stora havets lugna vågor smeka.

Långt ute vilar sorgfri Dödens ö
i evig vår tid, sval som vintersnö.

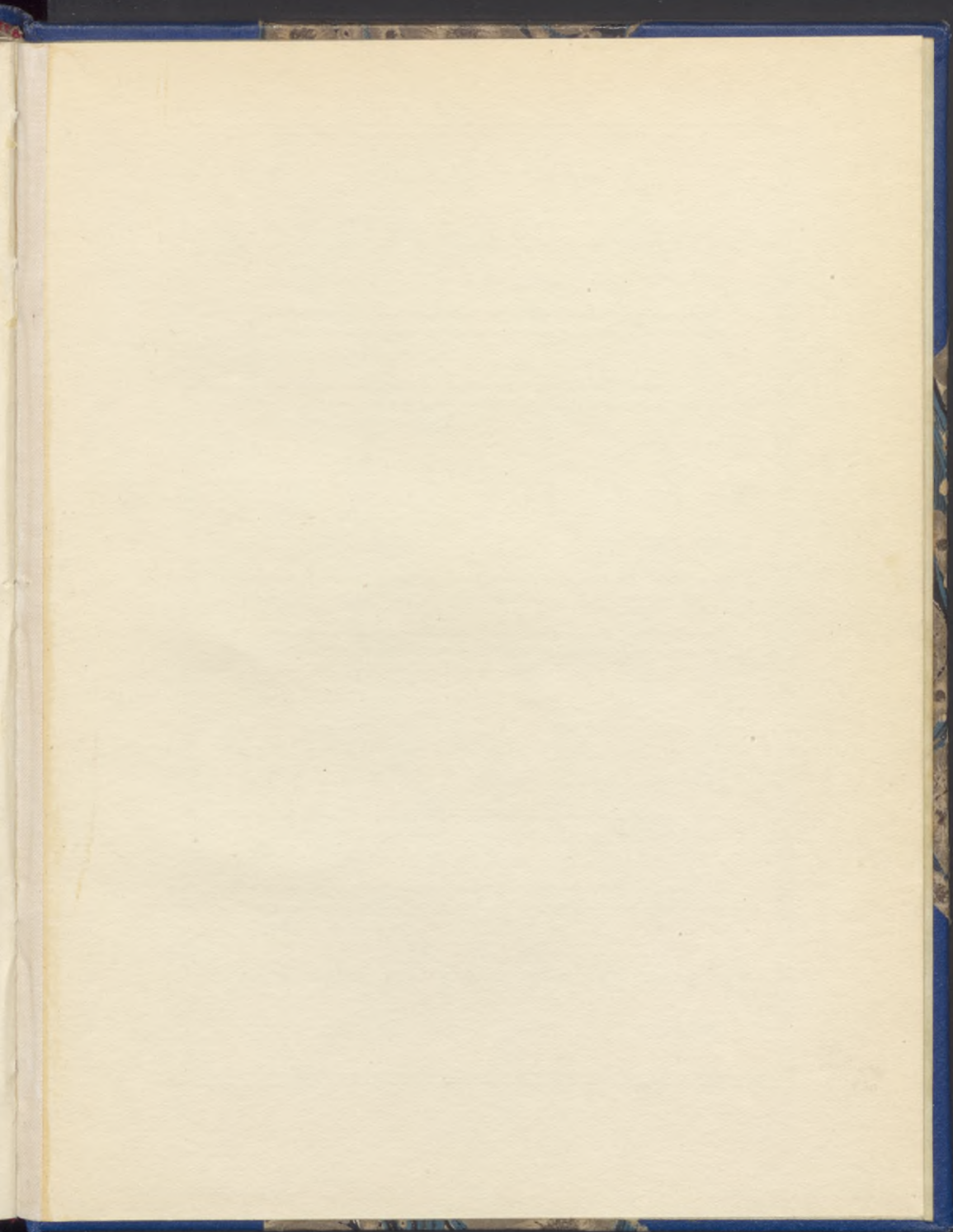
Klart över allt sig himlens tecken tända,
— klart speglar hela havet Gud, Det enda.

269

Ragnar Jändel:

UNDER VÅRSTJÄRNOR

Dikter. 2:a upplagan. Pris Kr. 3: —.

Någon tom eller ligkiltigt dikt hittar man inte i den lilla samlingen — — —
Konstnärligt har Jändel tagit ett gott steg framåt med Under vårstjärnor.

Bo Bergman i Dagens Nyheter.

— — — allt i hans diktning kommer inifrån. Varje diktarseger han vinner
— och hans senaste samling är en mycket vacker sådan — — —

Erik Hedén i Socialdemokraten.

V Ä G L E D A R E

2:a upplagan. Pris Kr. 3: 75

Man känner sig efter slutad läsning som om man tagit av sig gamla paltor
och tvättat sig ren.

Torsten Fogelquist i Dagens Nyheter.

En sällsynt bok. — — — Ragnar Jändel tillhör dessa andens utvalda. Där
för kan man också vänta sig så många goda och sköna ting av honom.

Richard Hejll i Nya Dagl. Allehanda.

SÅNGER OCH HYMNER

Dikter. 2:a upplagan. Pris Kr. 3: 25.

— — — en bland våra få verkliga skaldebegåvningar. Det ligger ett djup
och en innerlighet i hans ord, som är av det äkta slaget.

Claes Lindskog i Sydsv. Dagbladet.

Ur många av dessa Sånger och hymner ljuder en »vox angelica», som hör
till det skönaste vår religiösa lyrik har att framvisa sedan Stagnelius dagar.

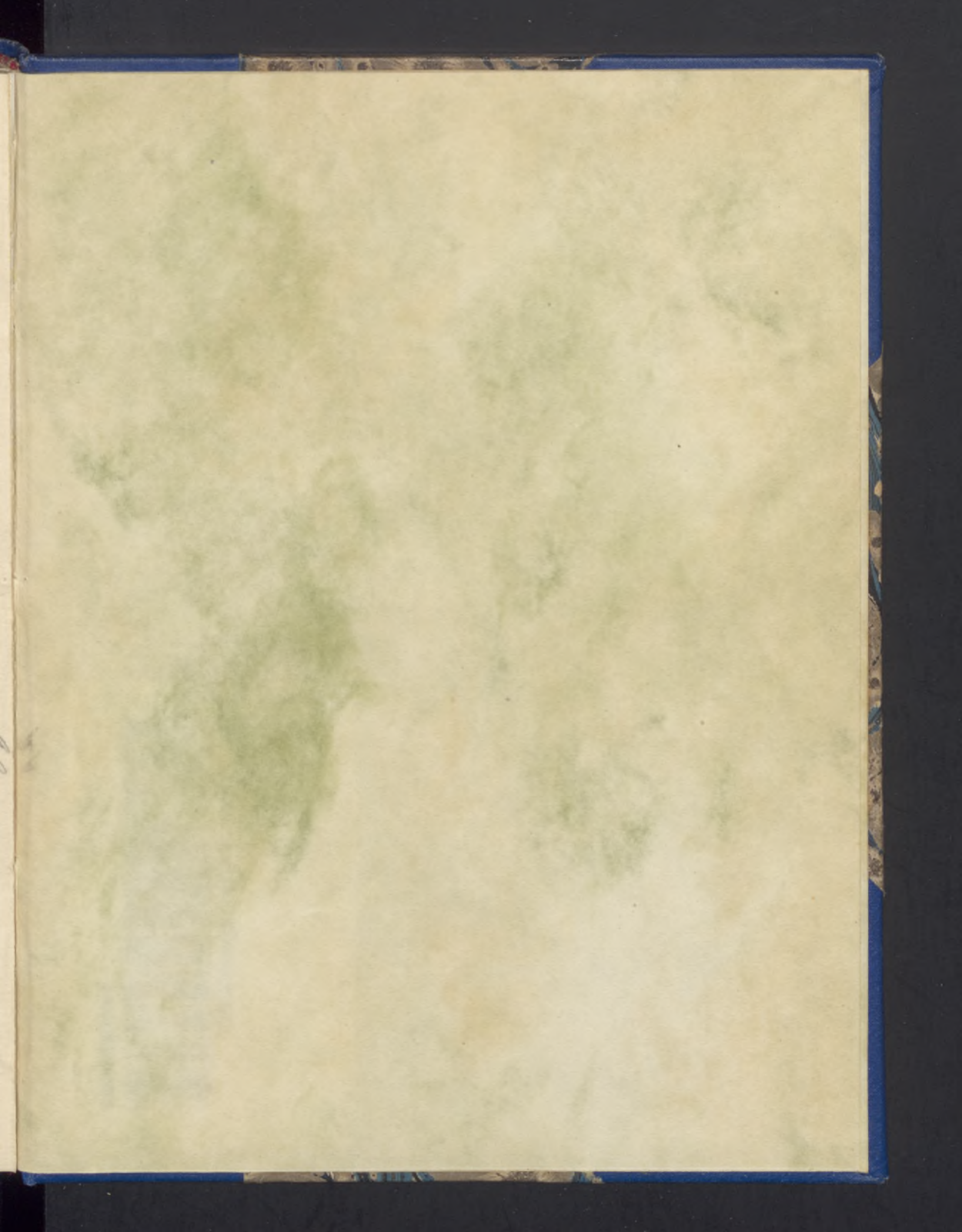
Ivan Pauli i Arbetet.

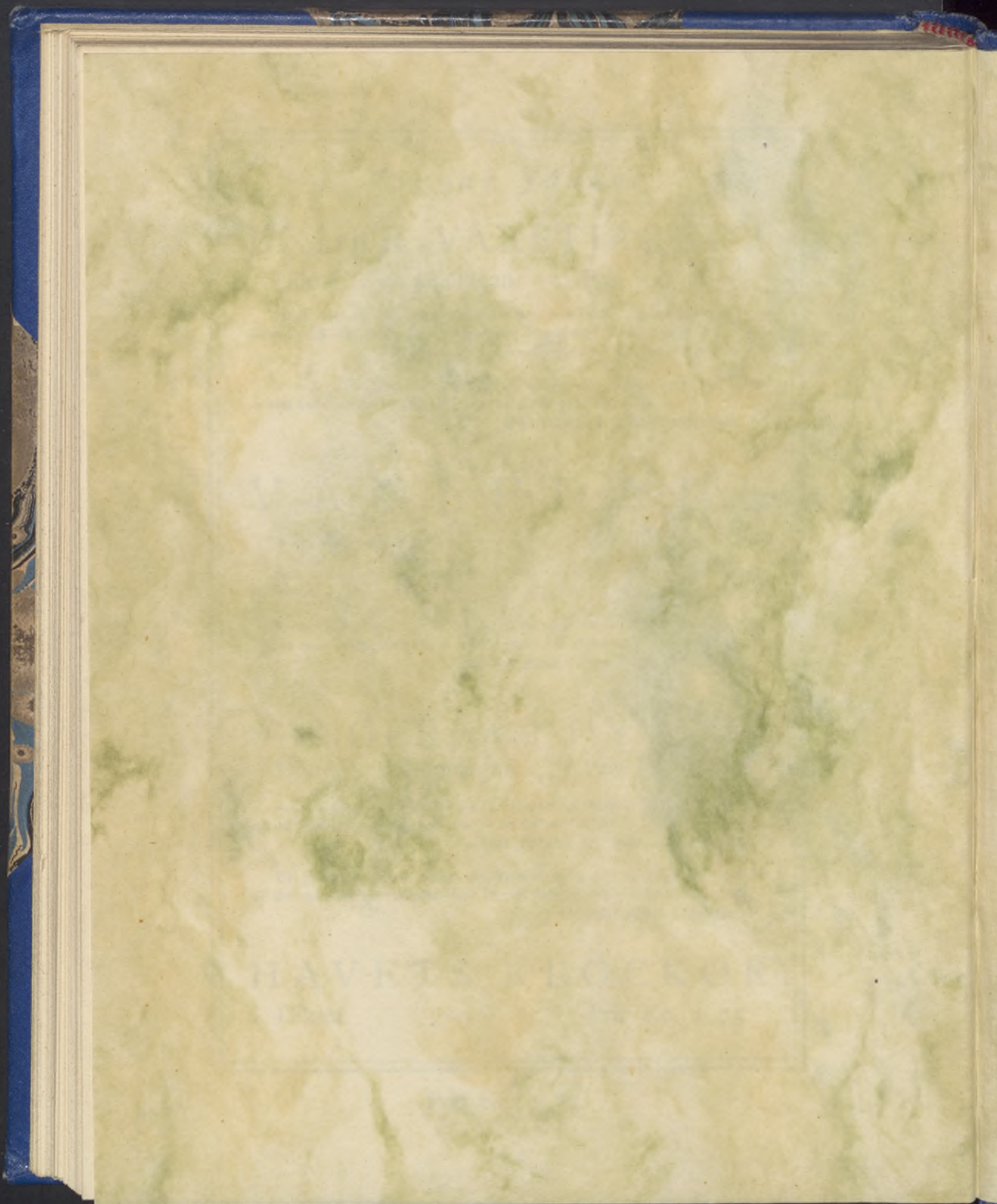
HAVETS KLOCKOR

Dikter. Pris Kr. 2: 75

Pris Kr. 3: 75.

53
ke

6000298597

Göteborgs Universitet

